

Nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködés

A Bizottság továbbra is fontos globális szereplő, de hiányzik az átfogó stratégia és a megbízható nyomon követés

EURÓPAI
SZÁMVEVŐSZÉK

Tartalomjegyzék

Bekezdés

01–11 | **Főbb megállapítások**

01–06 | **Miért fontos ez a terület?**

07–11 | **Megállapításaink és ajánlásaink**

12–57 | **Észrevételeinkről részletesebben**

12–24 | **A nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködés releváns, de a Bizottság nem rendelkezik átfogó és naprakész stratégiai megközelítéssel**

13–14 | A nukleáris kockázatok határokon átnyúló jellegéből adódóan a nukleáris biztonság terén fontos a nemzetközi együttműködés

15–24 | A Bizottság nem rendelkezik a beavatkozásai számára irányt mutató naprakész, átfogó stratégiával

25–33 | **Összességében a fellépések kiválasztása jól meghatározott nukleáris biztonsági igényeken alapul, de hiányzik a megalapozott rangsorolás**

26–28 | A Bizottság konkrét nukleáris biztonsági igényeken alapuló, jól megalapozott kiválasztási eljárást alakított ki

29–30 | A fellépések kiválasztása során nem végeznek előre meghatározott kritériumok szerinti pontozást és rangsorolást, ami csökkenti az átláthatóságot

31–33 | Egyes fellépések kezdettől fogva nem voltak eléggé kiforrottak, vagy nem bizonyították kellőképpen az uniós finanszírozás szükségességét

34–49 | Az uniós támogatás hozzájárult a szerteágazó és néha összetett intézkedések megvalósításához, de gyakoriak voltak a késedelmek, valamint egyes esetekben nőttek a költségek és fenntarthatósági kockázatok merültek fel

35–37 | Az Unió számos különféle fellépés végrehajtását támogatta, nagy és összetett projekteket is

38–45 | A fellépések gyakran későn zárultak le, és egyes esetekben túllépték a költségvetést

46–49 | A hosszú távú fenntarthatóság egyes esetekben még mindig komoly kihívást jelent

50–57 | A bizottsági nyomon követés több szempontból is elégtelen

51–54 | Az Ukrajnának nyújtott hitel tekintetében a Bizottság harmadik felek által végzett nyomon követésre támaszkodik, anélkül, hogy egyértelműen meghatározták volna a szerep- és felelősségi köröket

55–57 | A monitoring legtöbb esetben a nukleáris biztonság tényleges javulása helyett az outputokra összpontosít

Mellékletek

I. melléklet. Az ellenőrzésről

II. melléklet. A mintánkba beemelt szerződések listája

Rövidítések

Glosszárium

A Bizottság és az Európai Külügyi Szolgálat válaszai

Időrendi áttekintés

Ellenőrző csoport

Főbb megállapítások

Miért fontos ez a terület?

- 01** Az energiaigény világszerte növekszik, és ennek egyre nagyobb részét nukleáris technológiákkal biztosítják: a világ különböző részein újabb és újabb reaktorok kezdik meg működésüket. Az atomenergia elsődleges alkalmazási területe a villamosenergia- és hőtermelés. Emellett az orvostudomány, a mezőgazdaság és az űrkutatás is alkalmaz nukleáris technológiákat. E technológiák széles körű elterjedtsége és működési zavarok esetén a sugárzás erőteljes hatásai miatt a biztonság alapvető követelmény.
- 02** A nukleáris biztonság megfelelő üzemeltetési feltételek megvalósítását és a balesetek megelőzését, illetve következményeik enyhítését, ezáltal végső soron a munkavállalóknak, a lakosságnak és a környezetnek a sugárzásból származó túlzott veszélyekkel szembeni védelmét jelenti. Magában foglalja továbbá a nukleáris létesítményeknek, a radioaktív hulladékoknak és a radioaktív anyagok szállításának a biztonságát is.
- 03** A nukleáris biztonság felelőssége elsődlegesen a sugárveszélyes létesítményekért és tevékenységekért felelős szervezeteket terheli. Ezek szabályozói felügyelete nemzeti hatáskörbe tartozik. Az 1986-ban Csernobilban és 2011-ben Fukusimában történt és az azokhoz hasonló balesetek azonban világszerte fokozták a nukleáris biztonsággal kapcsolatos aggályokat. A radioaktív sugarak a szél- és óceáni áramlatok miatt nem álltak meg az országhatárokon, emellett a balesetek komoly hatást gyakoroltak a közvéleményre és a kormányokra is, és jelentős helyreállítási költségekkel terheltek a nemzetközi közösséget. Mivel célja a környezeti veszélyek nemzetközi szintű megelőzése, a nukleáris biztonság globális **közjóságnak** tekinthető.

- 04** Az Európai Unió régóta, határain belül és kívül egyaránt, aktívan előmozdítja a nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködést. A Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszközből származó vissza nem térítendő támogatások és az Euratom által nyújtott hitelek számos fellépést támogatnak az oktatástól és képzéstől kezdve a szakértelem biztosításán keresztül a biztonsággal kapcsolatos berendezések és infrastruktúra biztosításáig, valamint a rehabilitációs munkálatokig. Az uniós támogatás végfelhasználói jellemzően a partnerországok nukleáris szabályozó hatóságai, valamint a nukleáris létesítmények és bezárt uránbányák üzemeltetői. Bár a költségvetés kisebb, mint a korábbi időszakokban, a 2014–2020-as és a 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretben mintegy 300 millió euró összegű vissza nem térítendő támogatást különítettek el ezekre az együttműködési formákra, az Ukrajnának 2017 és 2021 között folyósított 300 millió euró összegű hitelen felül.
- 05** Ellenőrzésünkben megvizsgáltuk, hogy a Bizottság – adott esetben az Európai Külügyi Szolgálattal együtt – eredményesen javította-e a nem uniós országok nukleáris biztonságát. Ezen belül értékeltük a nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködés uniós keretének kialakítását, az uniós pénzügyi támogatás elosztását a 2014–2024-es időszakban, az Örményország, Irán, Kirgizisztán, Tádzsikisztán, Ukrajna és Üzbegisztán nukleáris biztonságának javítását célzó uniós finanszírozású fellépések outputjait és eredményeit, valamint a Bizottság által végzett nyomon követést.
- 06** E terület ellenőrzését az motiválta, hogy a nukleáris biztonság fontos tényező, különösen a korábbi balesetek és az Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja miatt újabban felmerülő aggályok fényében. Jelentésünk független értékelést nyújt a szakpolitikai döntéshozók és a nyilvánosság számára az Unió nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködésének eredményességéről. Rámutatunk néhány hiányosságra és ajánlásokat teszünk a javítási lehetőségekre nézve: ezáltal reményeink szerint hozzájárulunk a 2028–2034-es időszakra vonatkozó új Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszközzel kapcsolatos, jelenleg is tartó jogalkotási folyamathoz. Az ellenőrzés hatókörére és módszerére vonatkozó további háttér-információkat és részleteket az [1. melléklet](#) tartalmazza.

Megállapításaink és ajánlásaink

- 07** Összességében arra a következtetésre jutottunk, hogy a Bizottság továbbra is fontos szereplő a nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködésben, mivel számos fellépés megvalósításához járult hozzá, bár gyakran az eredetileg tervezettnél később és néha magasabb költségek mellett. Eredményességét azonban gyengíti az átfogó és naprakész stratégia hiánya, valamint a finanszírozott intézkedések nyomon követésének hiányosságai.
- 08** A nukleáris biztonsági kockázatok határokon átnyúló jellege miatt nyilvánvalóan fontos a nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködés ezen a területen, és az Unió évtizedek óta jelentős mértékben hozzájárul a nukleáris biztonság javítására irányuló törekvésekhez a világ különböző részein. A Bizottság azonban jelenleg nem rendelkezik átfogó stratégiával, amely irányt szabna az e területen hozott intézkedései végrehajtásának. A jelenlegi programozási dokumentumok a Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszközre összpontosítanak, és nem nyújtanak hasonló stratégiai iránymutatást a Bizottság rendelkezésére álló egyéb eszközökre, például az Euratom-kölcsönökre nézve. Nem határozzák meg egyértelműen azokat a célokat sem, amelyeket a Bizottság el kíván érni az adott nukleáris környezetben, amely idővel jelentős átalakuláson ment keresztül, és amelyben számos más, hasonló együttműködési célokat követő érdekelt fél is részt vesz (12–24. bekezdés).

1. ajánlás

A nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködésre vonatkozó bizottsági stratégiai keret megerősítése

A nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködés stratégiai keretének megerősítése érdekében a Bizottság dolgozzon ki korszerű és átfogó stratégiát, amely irányt szab együttműködési tevékenységeinek. Ez a stratégia határozza meg az uniós fellépés tekintetében a legnagyobb hozzáadott értéket képviselő területeket, ugyanakkor vegye figyelembe más érdekelt felek kezdeményezéseit is. Határozza meg továbbá, hogy a Bizottság milyen célokat kíván elérni (lehetőség szerint számszerűsíthető fő célértékekkel), milyen eszközöket kíván használni, mely érdekelt feleket kívánja bevonni, és hogyan kíván ezekkel együttműködni.

Megvalósítás céldátuma: 2028 vége

09 Megállapítottuk, hogy a Bizottságnak a Nukleáris Biztonsági Együtműködési Eszközből finanszírozandó fellépések kiválasztására irányuló eljárása összességében megalapozott volt, mivel jól meghatározott nukleáris biztonsági igényekre reagált, és releváns nukleáris szakértelmen alapult. Felfigyeltünk azonban arra, hogy a partnerországoktól kapott együttműködési javaslatokat nem pontosították és rangsorolták előzetesen meghatározott kritériumok szerint. Ez akadályozza azok érdemi összehasonlítását, és így annak biztosítását is, hogy az uniós finanszírozást oda irányítsák, ahol az a legnagyobb hozzáadott értéket teremtheti. A jövedelemtermelő nukleáris létesítmények esetében megállapítottuk továbbá, hogy nem értékelték a kedvezményezettek önfinanszírozási képességét (25–33. bekezdés).

2. ajánlás

A nukleáris biztonságot támogató uniós finanszírozású fellépések kiválasztási folyamatának megerősítése

A Bizottság:

- a) javítsa az együttműködési pályázatok kiválasztását, amelyet alapozzon előre meghatározott releváns kritériumokra, többek között a javaslatok által kezelendő nukleáris biztonsági kockázat sürgősségére és nagyságrendjére, az uniós fellépés hozzáadott értékére, a javasolt fellépés kiforrottságára, a tervezett eredmények várható fenntarthatóságára és a támogatás nyújtásának geopolitikai kontextusára. Ezt az eljárást dokumentálja megfelelően;
- b) amennyiben az intézkedések jövedelemtermelő nukleáris létesítményeket, például erőműveket érintenek, mérje fel, hogy a kedvezményezett képes-e finanszírozni saját biztonsági programjait, és mérlegelje, hogy megfelelő alternatívát jelentene-e a hitel formájában történő finanszírozás.

Megvalósítás céldátuma: 2027 vége

10 Az évek során az uniós támogatás különböző és néha összetett fellépések megvalósításához járult hozzá. Jelentős eredmények születtek többek között a korábbi ukrajnai csernobili atomerőmű és több közép-ázsiai bezárt uránbánya rehabilitációja terén. Az általunk vizsgált fellépések kapcsán azonban rendszeresek voltak a késedelmek, és a vártnál magasabbra szöktek a költségek, különösen a nagyléptékű építési vagy rehabilitációs munkálatok esetében. Bár a magasabb költségek részben e fellépések némelyikének összetettségével és korábban példátlan jellegével függhetnek össze, úgy ítéltük meg, hogy azokban a tartós finanszírozási hiányok és a teljesítményösztönzők hiánya is közrejátszott. Egyes esetekben ez a fellépések hosszú távú fenntarthatóságát is veszélyezteti (34–49. bekezdés).

3. ajánlás

A nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködési fellépések késedelmével és költségtúllépésével kapcsolatos kockázat csökkentése

A Bizottság kezdettől fogva határozzon meg kockázatcsökkentő intézkedéseket a fellépések végrehajtása során felmerülő késedelmek és költségtúllépések minimalizálása érdekében. A Bizottság kiemelten törekedjen arra, hogy:

- a) előzetesen megbecsüljék a költségeket, beleértve az irányítási költségeket is (pl. a rendelkezésre álló legpontosabb információkon alapuló megvalósíthatósági tanulmányok révén);
- b) többadományozós finanszírozási mechanizmusok esetében a fellépés finanszírozására vonatkozó döntés meghozatala előtt vegye figyelembe többek között a becsült költségeket és más adományozók kötelezettségvállalásait;
- c) a végrehajtó partnerekkel közvetett irányítás keretében kötött szerződéses megállapodások tartalmazzanak olyan teljesítményösztönzőket, amelyek előmozdítják az outputok időben és a tervezett költségvetésen belül történő megvalósítását.

Megvalósítás céldátuma: 2027 vége

- 11** A Bizottság több szempontból sem követte kellőképpen nyomon fellépéseinek végrehajtását. Ez különösen igaz az ukrajnai atomerőművek üzemeltetője által végrehajtott nagyszabású biztonsági korszerűsítési program finanszírozására nyújtott 300 millió eurós kölcsönre. A Bizottság anélkül folyósította a hitelt, hogy megbizonyosodott volna arról, hogy a forrásokból kizárólag a hitelfelvevőnél felmerült és általa kifizetett, a programmal kapcsolatos kiadásokat finanszíroznak, illetve hogy hivatalosan jóváhagyta volna a programon az évek során végrehajtott számos módosítást. Ami a Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszközt illeti, bár a Bizottság szorosan nyomon követi a végrehajtást, hiányosságokat állapítottunk meg az uniós finanszírozású outputok felhasználásának és a nukleáris biztonság tényleges javulásának nyomon követése terén (50–57. bekezdés).

4. ajánlás

A nukleáris biztonsággal kapcsolatos uniós finanszírozású intézkedések nyomon követésének javítása

A Bizottság a következők révén javítsa a jövőbeli uniós finanszírozású nukleáris biztonsági intézkedések nyomon követését:

- a) a fellépés befejezését követően gyűjtsön információkat az outputok tényleges felhasználásáról, és szükség esetén helyszíni látogatások révén egészítse ki ezeket az információkat;
- b) az Euratom-kölcsönök esetében erősítse meg a monitoringmechanizmust annak biztosítására, hogy a hitelfelvevő megfeleljen a gondos pénzgazdálkodással kapcsolatos főbb kötelezettségeknek;
- c) a Nukleáris Biztonsági Együtműködési Eszközből nyújtott vissza nem térítendő támogatások esetében egészítse ki a logikai kereteket olyan végeredmény-mutatók következetes használatával, amelyek igazodnak a fellépések célkitűzéseikhez, és kimutatják az intézkedések nukleáris biztonságra gyakorolt hatásait.

Megvalósítás céldátuma: 2028 vége

Észrevételeinkről részletesebben

A nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködés releváns, de a Bizottság nem rendelkezik átfogó és naprakész stratégiai megközelítéssel

- 12** Ebben a szakaszban azt vizsgáljuk meg, hogy a Bizottság rendelkezik-e átfogó kerettel a nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködés területén történő beavatkozásainak irányítására.

A nukleáris kockázatok határokon átnyúló jellegéből adódóan a nukleáris biztonság terén fontos a nemzetközi együttműködés

- 13** A nukleáris biztonság felelőssége elsődlegesen a sugárveszélyes létesítményekért és tevékenységekért felelős személyeket és szervezeteket terheli. A nukleáris és sugárzásbiztonság szabályozása nemzeti hatáskörbe tartozik¹. Az 1986-ban Csernobilban és 2011-ben Fukusimában történt és az azokhoz hasonló balesetek azonban világszerte fokozták a nukleáris biztonsággal kapcsolatos aggályokat. A radioaktív sugarak a szél- és óceáni áramlatok miatt nem álltak meg az országhatárokon, emellett a balesetek komoly hatást gyakoroltak a közvéleményre és a kormányokra is. Különösen Csernobil esetében a baleset jelentős helyreállítási költségeket terhelt a nemzetközi közösségre. A nukleáris biztonság ezért nemcsak nemzeti, hanem nemzetközi kérdés is, ami egyértelműen alátámasztja a nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködés jelentőségét.
- 14** Ez azért különösen fontos az Unió számára, mert jelentős számú atomerőmű működik a határain belül és országainak közvetlen szomszédságában is, nevezetesen Belaruszban, Oroszországban, Svájcban, Ukrajnában és az Egyesült Királyságban (lásd: [I. melléklet](#)). Emellett bővítési politikája keretében az Unió arra is törekszik, hogy előmozdítsa a tagjelölt országok törvényeinek és rendeleteinek az [uniós és Euratom-joggal \(a továbbiakban: uniós vívmányok\)](#) való összehangolását a nukleáris biztonság területén.

A Bizottság nem rendelkezik a beavatkozásai számára irányt mutató naprakész, átfogó stratégiával

- 15** A nukleáris biztonság területét érintő uniós fellépés az [Euratom-szerződésen](#) alapul. Ez a szerződés többek között felhatalmazza az Euratomot, hogy teremtsen meg az atomenergia-ipar gyors létrehozásához és növekedéséhez szükséges feltételeket, állapítson meg egységes biztonsági előírásokat, valamint építse ki a többi országgal és a nemzetközi szervezetekkel azokat a kapcsolatokat, amelyek előmozdítják az atomenergia békés célú alkalmazásának fejlesztését. Ez a szerződés végrehajtásáért felelős Bizottság számára széles körű fellépési hatáskört biztosít az atomenergia területén, az Unión belül és kívül egyaránt.

¹ Nemzetközi Atomenergia-ügynökség [Fundamental Safety Principles, Safety Fundamentals No SF-1](#).

Különböző, külön kezelt intervenciós eszközök

16 A Bizottság két fő finanszírozási eszköz révén támogatja a nemzetközi nukleáris biztonság területét, és ezeket két külön részleg kezeli.

- Az uniós költségvetésből a nem uniós országok nukleáris érdekelt feleinek nyújtott vissza nem térítendő támogatások: ez a támogatási forma 1992 óta létezik, jelenleg a Nemzetközi Partnerségek Főigazgatósága (DG INTPA) által kezelt [Nemzetközi Nukleáris Biztonsági Együtműködést Támogató Európai Eszköz](#) (INSC) formájában. A 2021–2027-es időszakra 300 millió eurót különítettek el az eszköz számára (lásd még: [1. melléklet](#)).
- Atomerőművek biztonsági és hatékonysági projektjeinek finanszírozására nyújtott Euratom-kölcsönök: ez az eszköz, amelyet eredetileg 1977-ben hoztak létre az Euratom projektjeinek támogatására, 1994 óta áll bizonyos kiválasztott nem uniós országok (az Unió bővítésének különböző szakaszait követően jelenleg Örményország, Oroszország és Ukrajna) rendelkezésére. Ezen eszköz keretében jelenleg Ukrajna vesz igénybe egy 300 millió euró összegű hitelt, amelyet a Bizottság Költségvetési Főigazgatósága kezel.

17 E két, Bizottság által alkalmazott, a nukleáris létesítmények biztonságának javítására irányuló eszköz céljai részben egybeesnek. Ugyanakkor jelentősen el is térnek egymástól, mivel az erőművek üzemeltetőinek nyújtott hitelek az erőművek hatékonyságát, és következésképpen termelékenységüket és versenyképességüket is támogathatják. Ez a cél nem tartozik az INSC hatókörébe, sőt annak különböző változatai kifejezetten az üzemeltetőkre korlátozzák a támogatást: a 2014–2020-as időszakban a [rendelet](#) kizárta hatóköréből a berendezések szállítását, a 2021–2027-es időszakra vonatkozó [rendelet](#) pedig az üzemeltetőknek nyújtott támogatást kivételes esetekre korlátozta, amelyek szigorúan a fukusimai balesetet követő [stressztesztek](#) végrehajtásához és az ezzel összefüggő esetleges későbbi ajánlásokhoz kapcsolódtak. Örményország kapcsán azt állapítottuk meg, hogy a Bizottság nem alkalmazott átfogó és koherens megközelítést a rendelkezésre álló eszközök felhasználása terén (lásd: [1. háttérmagyarázat](#)).

1. háttérmagyarázat

Egy atomerőmű támogatására vonatkozó átfogó és koherens megközelítés hiánya

Az örmény atomerőmű 1976-ban kezdte meg működését, és 1980-ban egy új, különálló blokkal bővült ki. 1989-ben, az előző évi földrengést követően, a hasonló szeizmikus események esetleges jövőbeli megismétlődése elleni óvintézkedésként mindkét blokkot bezárták. Mivel nem állt rendelkezésre alternatív energiaellátási megoldás, a második blokkot 1995-ben újra üzembe helyezték és újraindították. A jelenleg mintegy 45 éves reaktor éves szinten még ma is akár 35%-át biztosítja az országban termelt villamos energiának.

Az Unió 1996 óta folyamatosan támogatja az erőművet, főként a biztonsági korszerűsítésekhez kapcsolódó szakértelem és berendezések biztosítása révén. A szovjet típusú reaktor elavult kialakítása és öregedése miatt azonban a Bizottság már 2008-ban arra a következtetésre jutott, hogy azt nem lehet úgy korszerűsíteni, hogy teljes mértékben megfeleljen a nemzetközi biztonsági előírásoknak, ezért a lehető leghamarabb törekedni kell annak leállítására és leszerelésére, ugyanakkor folytatni kell a legsürgetőbb rövid távú javító intézkedések finanszírozását².

Megjegyezzük azonban, hogy az atomerőmű leszerelésére vonatkozóan nincs átfogó megközelítés. Bár továbbra is a leállítást tekinti végső célnak, a 2014–2024-es időszakban a Bizottság több mint 15 millió eurót különített el az erőmű, illetve a szabályozó hatóság számára a további biztonsági korszerűsítésekre, sőt a 2. blokk élettartamának ismételt – legutóbb 2031-ig történő – meghosszabbítására. Ez valójában ellentmond a Bizottság azon nyilvánított céljának, hogy bezárja ezt az egységet, még akkor is, ha ez a cél Örményország szuverén döntésétől függ. Egyes esetekben a Bizottság át is lépte az akkor hatályos INSC-rendelet által előírt korlátozásokat, például amikor ténylegesen berendezéseket szállított az erőműnek. Erre szemléletes példa a mobil dízelgenerátorok esete, amelyeket – bár hivatalosan az örmény nukleáris szabályozó hatóság szerződött rájuk és az ő tulajdonában vannak – valójában kifejezetten az erőmű biztonsági rendszereinek bizonyos nukleáris biztonsági incidensek esetén történő fenntartására tervezték és telepítettek. Bár Örményország jogosult az Euratom-kölcsönökre, amelyekből finanszírozást nyújthat berendezések vásárlására az atomerőművek üzemeltetői számára, ezt az eszközt mindaddig nem vette igénybe erre a célra.

² A Bizottság közleménye: „Válasz a nukleáris biztonsággal és üzembiztonsággal kapcsolatos nemzetközi szintű kihívásra”, COM(2008) 312.

1. kép: Örmény atomerőmű

Forrás: Örmény atomerőmű.

2. kép: Uniós finanszírozású berendezések – Vészüzemi mobil dízelgenerátorok szállítása az örmény atomerőmű számára

Forrás: Örmény atomerőmű.

18 Harmadikként a 79,5 milliárd euró összegű Szomszédssági, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszköz – Globális Európa áll a Bizottság rendelkezésére finanszírozási eszközként. Ezt az eszközt több bizottsági részleg közösen kezeli és az a 2021–2027-es időszakra több, a korábbi költségvetési időszakokban különálló külső tevékenységi eszköz egyesítésével jött létre. Eddig elsősorban a „Béke, stabilitás és konfliktusmegelőzés” tematikus program keretében használták fel biztonsági intézkedések finanszírozására, de hatálya bizonyos nukleáris biztonsági tevékenységekre (többek között az INSC-hez hasonlóakra, nevezetesen oktatásra, képzésre és biztosítékokra) is kiterjed.

A fő nemzetközi szereplők párhuzamos együttműködési kezdeményezései

19 Az ENSZ Nemzetközi Atomenergia-ügynökségét (NAÜ) 1957-ben hozták létre, 2025 óta 180 tagállamból áll (köztük van mind a 27 uniós tagállam). [Alapszabálya](#) az atomenergia biztonságos, védett és békés felhasználásának támogatását célzó tevékenységek széles körét fedi le. Ezek között van tudományos és műszaki információk cseréje, kutatók és szakértők képzése, a nukleáris anyagokra vonatkozó biztosítékok létrehozása és kezelése, valamint biztonsági szabványok elfogadása és – a tagállamok kérésére – alkalmazásuk előmozdítása. Ezek a tevékenységek egybeesnek az INSC tevékenységeivel, sőt túlmutatnak azokon. A NAÜ egyedi fő megbízásokat is kapott, nevezetesen [a nukleáris fegyverek elterjedésének megakadályozásáról szóló szerződés](#) révén, amely biztonsági ellenőrzési feladatokkal bízta meg, valamint számos, biztonsággal kapcsolatos egyezmény³ révén, amelyek értelmében az aláíró államok biztonsági információkat osztanak meg egymással, a Bizottsággal és a NAÜ-vel.

20 A tevékenységek végrehajtásához a NAÜ olyan forrásokkal rendelkezik, amelyek messze meghaladják az uniós INSC forrásait. A 2025. évi mintegy 757 millió euró teljes [költségvetésből](#) a NAÜ 43 millió eurót különített el nukleáris biztonsági és védelmi tevékenységekre (rendes költségvetése keretében), és mintegy 128 millió eurót [technikai együttműködési programjára](#). Ez a program a NAÜ elsődleges mechanizmusa arra, hogy átadja tagállamainak a nukleáris technológiákat, és támogatást nyújtson a sugárzásbiztonság és a nukleáris biztonság világszintű javításához. A NAÜ emellett széles körű szakértői értékelési és tanácsadási szolgáltatásokat nyújt a tagállamoknak, amelyben a részvétel önkéntes alapú. Az uniós INSC a 2014–2024-es időszakban mintegy 30 millió euróval, azaz az INSC ezen időszakbeli teljes allokációjának mintegy 7%-ával járult hozzá a NAÜ költségvetéséhez.

³ [A nukleáris biztonságról szóló egyezmény](#), valamint [Közös egyezmény a kiégett fűtőelemek kezelésének biztonságáról és a radioaktív hulladékok kezelésének biztonságáról](#).

- 21** A NAÜ technikai együttműködési programja mellett más, hasonló célú kezdeményezések is léteznek az uniós INSC-vel párhuzamosan. Többek között több uniós tagállam (kétoldalú megállapodások keretében), az [Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank \(EBRD\)](#), az [Egyesült Államok](#), [Norvégia](#) és Oroszország is támogatott olyan nukleáris biztonsági kezdeményezéseket, amelyek az INSC által finanszírozott fellépésekhez kapcsolódnak, vagy ugyanazon célkitűzéseket igyekeznek elérni. 2025 júniusában a [Világbank](#) is bejelentette, hogy támogatni kívánja az atomenergia biztonságos, védett és felelősségteljes felhasználását a fejlődő országokban.
- 22** Saját egyedi eszközeinek irányítása lehetővé teszi a Bizottság számára, hogy független és rugalmas módon válassza meg prioritásait. Az INSC konkrét célkitűzései és más érdekelt felek egyes kezdeményzései közötti erős hasonlóságokat tekintve azonban a Bizottság számára előnyös lett volna stratégiai szintű értékelést készíteni arról, mely területeken fejtheti ki az uniós beavatkozás a legnagyobb hatást, figyelembe véve ezeket a kezdeményezéseket. A Tanács már 2008 óta aggályainak ad hangot az azonos célú tevékenységek közötti átfedések kockázatát illetően⁴, és erről a kockázatról az [INSC-rendelet](#) 6. cikke is egyértelműen említést tesz. A kérdést különböző tagállamok is rendszeresen felvetik az INSC-bizottság éves ülésein, maga a Bizottság pedig az INSC cselekvési dokumentumaiban. Az egymást átfedő célkitűzések ellenére a mintánkban szereplő szerződésekben nem találtunk kettős finanszírozást (azaz olyan esetet, hogy ugyanazt a tevékenységet párhuzamosan két forrásból is finanszírozták volna). A kettős finanszírozás kockázatának csökkentéséhez hozzájárultak a Bizottság és a NAÜ között – egyetértési megállapodásuk alapján – szervezett rendszeres találkozók, valamint az országos vagy regionális szintű adományozói együttműködési platformok létrehozása (pl. Örményország, Közép-Ázsia, Ukrajna esetében).

⁴ [A Tanács következtetései](#): Assistance to third countries in the field of nuclear safety and security, 2008.

Hiányosságok az előzetes stratégiai dokumentumokban

- 23** A Bizottság által elfogadott „Válasz a nukleáris biztonsággal és üzembiztonsággal kapcsolatos nemzetközi szintű kihívásra” című 2008. évi közlemény, 2014. évi stratégia és 2021. évi többéves indikatív program olyan elemeket tartalmaz, amelyek hosszabb távú perspektívát biztosítanak a nukleáris biztonsági együttműködés számára. Ezek azonban részben elavultak, vagy csak az INSC-re összpontosítanak, és nem javasolnak holisztikus, a Bizottság rendelkezésére álló valamennyi eszközre kiterjedő megközelítést a nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködés tekintetében. A 2014. évi stratégia és a 2021. évi program esetében megjegyezzük továbbá, hogy azok nem határozták meg megfelelően, a biztonsági igények értékelése alapján azokat a területeket, ahol az uniós beavatkozás a legnagyobb hozzáadott értékkel bírhat más, folyamatban lévő nemzeti vagy nemzetközi kezdeményezésekhez képest.
- 24** Ezért megjegyezzük, hogy nem áll rendelkezésre a nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködésre vonatkozó naprakész, átfogó stratégia. Egy ilyen, az Euratom-szerződésből eredő megbízatáson alapuló stratégiai keret további referenciaként szolgálhatna az uniós fellépés hozzáadott értékére, a Bizottság által elérni kívánt célokra, az általa alkalmazni kívánt eszközökre, az érdekelt felek bevonására és koordinációjuk módjára vonatkozóan. Tekintettel a változó nukleáris biztonsági környezetre (lásd: *I. melléklet*), a különböző beavatkozási eszközök rendelkezésre állására, valamint a más nemzetközi szereplők párhuzamos együttműködési kezdeményezéseire, nagy szükség lenne egy ilyen – akár különálló, akár egy szélesebb körű nukleáris együttműködési stratégiába integrált – stratégiára. Hiányában kevésbé egyértelmű, hogy mit kíván elérni az Unió, és nehezebbé válik az összes rendelkezésre álló eszköz összehangolt végrehajtása.

Összességében a fellépések kiválasztása jól meghatározott nukleáris biztonsági igényeken alapul, de hiányzik a megalapozott rangsorolás

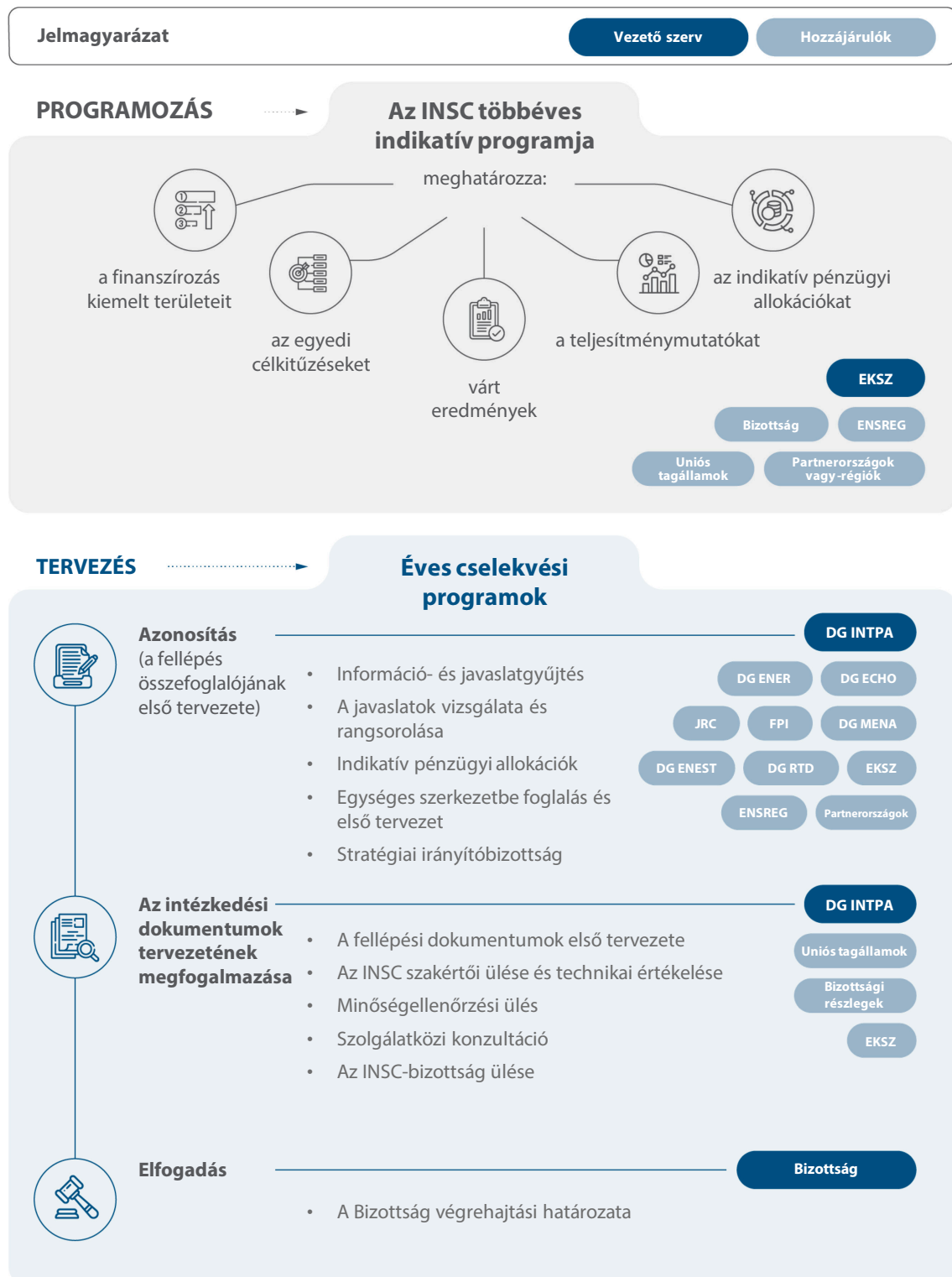
- 25** Ebben a szakaszban azt az eljárást vizsgáljuk meg, amellyel a Bizottság kiválasztotta az INSC-ből finanszírozandó intézkedéseket. Értékeljük, hogy az eljárás kellően alapos volt-e és annak során a legrelevánsabb intézkedési javaslatok kerültek-e kiválasztásra.

A Bizottság konkrét nukleáris biztonsági igényeken alapuló, jól megalapozott kiválasztási eljárást alakított ki

- 26** Az INSC esetében a finanszírozandó fellépéseket éves cselekvési terv ismerteti, amelyet hivatalosan külön bizottsági végrehajtási határozattal fogadnak el⁵. Az elfogadás – a Bizottság által kezelt egyéb nemzetközi együttműködési eszközökhöz hasonlóan – egy több lépésből álló folyamat csúcspontja (**1. ábra**).

⁵ A Nemzetközi Nukleáris Biztonsági Együttműködést Támogató Európai Eszköz létrehozásáról szóló (Euratom) 2021/948 tanácsi rendelet (a 2021. évi INSC-rendelet) 7. cikke.

1. ábra | Az éves cselekvési terv elfogadásának legfontosabb lépései

Forrás: Európai Számvevőszék, az INSC-rendeletek és a DG INTPA eljárásai alapján.

- 27** A hatályos INSC-rendeletekkel⁶ összhangban 2014-ben, 2017-ben és 2021-ben az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) a Bizottsággal szoros együttműködésben többéves indikatív programokat készített, amelyeket a Bizottság hivatalosan elfogadott. E programok, valamint a több érdekelt féltől folyamatosan gyűjtött információk alapján a Bizottság cselekvési terveket dolgozott ki, amelyeket évente hivatalos felülvizsgálati és elfogadási eljárásnak vetettek alá.
- 28** A teljes folyamat a partnerországok kérelmei alapján a Bizottságon belül (elsősorban a [Közös Kutatóközpont](#) és az Energiaügyi Főigazgatóságon, valamint a Nemzetközi Partnerségek Főigazgatóságán keresztül) rendelkezésre álló technikai szakértelemre, valamint külső forrásokra (különösen az egyes uniós tagállamok képviselőire) épült, emellett az EKSZ geopolitikai észrevételeire és más bizottsági részlegekkel folytatott konzultációkra is támaszkodott. A Bizottság által végrehajtott folyamat összességében szilárd alapot biztosított ahhoz, hogy a partnerországok konkrét nukleáris biztonsági igényeire reagáló, releváns fellépések kerüljenek kiválasztásra. E pozitív értékelés ellenére több hiányosságot is megállapítottunk, amelyeket alább a [29–33.](#) bekezdés ismertet.

A fellépések kiválasztása során nem végeznek előre meghatározott kritériumok szerinti pontozást és rangsorolást, ami csökkenti az átláthatóságot

- 29** Noha a fellépések kiválasztási folyamata általánosságban alaposnak mondható, megállapítottuk, hogy a folyamat kezdeti szakaszaiban, egészen a cselekvési tervek kezdeti rangsorolásáig és első tervezetéig, a szabályokat nem követték kellő szigorral (lásd: [1. ábra](#)). Elsősorban arra figyeltünk fel, hogy a fellépésjavaslatokat nem pontozták és rangsorolták formálisan, előre meghatározott kritériumok szerint, amellyel biztosítható, hogy az uniós finanszírozást a legmagasabb hozzáadott értékkel rendelkező, kiforrott fellépésekhez irányítsák. Bár a DG INTPA által végzett vizsgálatok több releváns tényezőt is magukban foglaltak – például a sürgősséget, a kiforrottságot és a komplementaritást –, ezt az elemzést nem dokumentálták szisztematikusan oly módon, hogy az lehetővé tette volna a különböző fellépésjavaslatok érdemi és átlátható összehasonlítását.

⁶ A Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszköz létrehozásáról szóló [237/2014/Euratom tanácsi rendelet](#) (2014. évi INSC-rendelet) 12. cikke; a [2021. évi INSC-rendelet](#) 17. cikke; az Európai Külügyi Szolgálat szervezetének és működésének a megállapításáról szóló [2010/427/EU tanácsi határozat](#) 9. cikke.

30 A nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködés az Unió értékeinek és érdekeinek világszerte történő védelmére és előmozdítására irányuló szélesebb körű politika részét képezi⁷, amiből az is következik, hogy számos geopolitikai megfontolás befolyásolhatja az INSC-ből finanszírozott fellépések szükségességét és végeredményeit. Ha azonban a különböző kiválasztási kritériumok nem kapnak formális súlyozást, akkor megnő a Bizottság mérlegelési jogköre a kiválasztási döntéseik meghozatalához, és e döntések kevésbé lesznek átláthatók. Egyes esetekben – különösen Közép-Ázsia és Irán tekintetében – az általunk összegyűjtött bizonyítékok azt mutatják, hogy az INSC általunk ellenőrzött fellépéseit elsősorban geopolitikai megfontolások indokolták, nem pedig egy olyan nukleáris biztonsági kockázat, amely elég jelentősnek lenne tekinthető ahhoz, hogy indokolja az európai szomszédságban versengő pályázatokkal szembeni kiválasztásukat.

⁷ A 2021. évi INSC-rendelet (1) preambulumbekzdése.

Egyes fellépések kezdettől fogva nem voltak eléggé kiforrottak, vagy nem bizonyították kellőképpen az uniós finanszírozás szükségességét

- 31** Megjegyeztük, hogy az INSC általunk ellenőrzött egyes fellépéseit annak ellenére kiválasztották és elindították, hogy a kezdetektől tudható volt, hogy azok problémásak és nem kellőképpen kiforrottak.
- a) Az iráni nukleáris biztonság és biztosítékok javítását célzó fellépések a 2015. évi **átfogó közös cselekvési terven** (JCPOA) alapultak, amelyet az ENSZ Biztonsági Tanácsa is **jóváhagyott**. Az Egyesült Államok 2018-ban kilépett ebből a megállapodásból, majd 2019-től Irán is fokozatosan elkezdte megszegni a JCPOA szerinti kötelezettségvállalásait, ami jelentősen befolyásolta az uniós INSC fellépéseinek sikeres végrehajtásához szükséges alapfeltételeket. E tekintetben megállapítottuk, hogy a NAÜ több riasztást is kiadott azzal kapcsolatban, hogy képes-e bizonyosságot nyújtani Irán nukleáris programjának kizárólag békés mivoltáról⁸. A Tanács **2019.** és **2022.** évi következtetéseivel összhangban a Bizottság továbbra is fenntartotta az Unió JCPOA iránti elkötelezettségét. 2021 decemberében és 2023 novemberében új INSC-szerződéseket kötött, összesen 11,6 millió euró értékben. E szerződések megkötése azonban hosszú időt vett igénybe (16, illetve 53 hónap a Bizottság finanszírozási határozatait követően), és kezdettől fogva súlyos végrehajtási korlátozások is érintették őket. Ezek a problémák az uniós és iráni tisztviselők utazásához, valamint ahhoz kapcsolódtak, hogy az Egyesült Államok kilépését követően ismételt bevezetett szankciók miatt nehézségekbe ütközött a felszerelések szállítása. Ezek a korlátozások valóban jelentősen lelassították a fellépések végrehajtását.
- b) Ami a közép-ázsiai bezárt uránbányák rehabilitációját illeti, amikor a Bizottság 2015-ben odaítélte 16,45 millió euró összegű kezdeti hozzájárulását, még nem álltak rendelkezésre megvalósíthatósági tanulmányok (azok csak egy későbbi szakaszban váltak elérhetővé), a Bizottság által támogatni kívánt rehabilitációs tevékenységek teljes időkeretére és költségeire vonatkozó pontos hivatkozások, illetve az Unión kívüli nemzetközi adományozók által tett vállalások. Ez késedelmekhez vezetett a végrehajtásban.

⁸ A NAÜ **2021.** és **2022.** évi biztosítéki nyilatkozata.

c) Örményországban a Bizottság fellépései széles körben támaszkodtak „díjalapú szerződésekre”, azaz szakértőket vettek fel és bocsátottak a végfelhasználók rendelkezésére, a legtöbb esetben anélkül, hogy előzetesen meghatározták volna a pontos várható eredményeket. Ezeket csak a fellépések kezdetén határozták meg, és azok a végrehajtás során módosulhattak is. Ezekben az esetekben a Bizottság viselte a várt outputok teljesítésének elmaradásával kapcsolatos kockázatokat, és a négy szerződés közül kettő esetében többletmunkát jelentett a későbbi kapcsolódó szerződések kidolgozása. Egy ukrain rehabilitációs munkálatokkal kapcsolatos hozzájárulási megállapodás kapcsán szintén hasonló volt a helyzet.

32 A jövedelemtermelő örmény atomerőműnek nyújtott támogatás esetében a Bizottság a kiválasztási eljárás keretében nem elemezte, hogy a kedvezményezett képes-e finanszírozni saját biztonsági korszerűsítési programjait, amelyek a nemzetközi szabványok⁹ szerint elsősorban a nukleáris létesítmény üzemeltetőjének felelősségi körébe tartoznak.

33 A korábbi ukrain csernobili atomerőmű rehabilitációjához és kiégett fűtőelemeinek kezeléséhez nyújtott támogatás kapcsán megjegyeztük: a Bizottság az érintett uniós tagállamokkal folytatott magas szintű egyeztetést követően úgy döntött, hogy a G7-országok és az Unió, az eredeti támogatók és az ilyen tevékenységek fő adományozói között alkalmazott korábbi tehermegosztáshoz képest többlethozzájárulást nyújt. 2015-ben és 2016-ban a Bizottság 70 millió euróval járul hozzá a Csernobili Szarkofág Alaphoz (a kombinált hozzájárulások 42%-a); ha az uniós hozzájárulás aránya nem változott volna az előző vállaláshoz képest (2011-ben 27,6%), ez az összeg csak 45,6 millió euró lett volna. Hasonló helyzetet állapítottunk meg a nukleáris biztonsági számlához való 2017. évi hozzájárulás tekintetében is, amely többek között a csernobili kiégett fűtőelemek száraz tárolását biztosító létesítményt finanszírozta: a Bizottság 19,1 millió eurós hozzájárulása a G7-ek és az Unió teljes együttes hozzájárulásának 39%-át tette ki, ami 5,4 millió euróval meghaladta az Unió múltbeli teherhányadának megfelelő összeget. A teljes európai hozzájárulás (Unió, Franciaország, Németország, Olaszország és az Egyesült Királyság) ugyanakkor továbbra is a teljes összeg 65%-a volt, vagyis az uniós költségvetés részben kiváltotta a G7-ek európai tagjainak hagyományos hozzájárulásait.

⁹ Nemzetközi Atomenergia-ügynökség, [Fundamental Safety Principles, Safety Fundamentals No SF-1](#).

Az uniós támogatás hozzájárult a szerteágazó és néha összetett intézkedések megvalósításához, de gyakoriak voltak a késedelmek, valamint egyes esetekben nőttek a költségek és fenntarthatósági kockázatok merültek fel

- 34** Ebben a szakaszban azt vizsgáljuk meg, hogy az uniós finanszírozású nukleáris biztonsági intézkedések időben és a költségvetésen belül valósították-e meg a tervezett outputokat. Értékeljük azt is, hogy az alapul szolgáló szerződések előirányozták-e az ilyen outputok hosszabb távú fenntarthatóságát, és szükség esetén meghatározzuk a fenntarthatóságukat érintő konkrét kockázatokat.

Az Unió számos különféle fellépés végrehajtását támogatta, nagy és összetett projekteket is

- 35** A 2014–2024-es időszakban az INSC 173 szerződést finanszírozott, amelyek 20 partnerországban és hét multinacionális régióban végrehajtott fellépésekre irányultak. E fellépések nagyságrendje és jellege eltérő volt: a megcélzott területek között volt az oktatás és képzés, a konkrét biztonsági dokumentumok elkészítésével és felülvizsgálatával kapcsolatos szakértelem biztosítása az érdekelt feleknek, valamint a biztonsággal kapcsolatos berendezések, infrastruktúra és rehabilitációs munkák biztosítása. Az uniós támogatás végfelhasználói jellemzően a partnerországok nukleáris szabályozó hatóságai, valamint a nukleáris létesítmények és bezárt uránbányák üzemeltetői voltak. A [II. melléklet](#) részletesen ismerteti a mintánkban szereplő szerződéseket.
- 36** A mintánkba felvett 14 szerződésből ötöt az ellenőrzésünk időpontjáig teljes mértékben lezártak, két másik esetében pedig lényegében befejeződtek az eredetileg tervezett tevékenységek. E hét szerződés tekintetében vegyes képet figyeltünk meg: öt megvalósította a tervezett outputokat, az egyik a legtöbb, de nem az összes szerződéses outputot teljesítette, egy szerződés pedig anélkül járt le, hogy a legfontosabb tervezett outputok bármelyike megvalósult volna.

37 Az Unió több nagyléptékű és összetett fellépés végrehajtását támogatta.

A **2. háttérmagyarázat** három olyan fellépést emel ki, amelyek a 2014–2024-es időszakban a legnagyobb uniós hozzájárulást kapták – mintegy 137 millió eurót, azaz a teljes uniós allokáció 34%-át. A végrehajtásra az EBRD-vel együttműködésben került sor, ez az intézmény kezelte az Uniótól és más adományozóktól származó, egyesített célzott forrásokat. Míg a két csernobili fellépés lezárult, a környezetvédelmi rehabilitációs számla (ERA) esetében a végrehajtás ellenőrzésünk időpontjában még folyamatban volt.

2. háttérmagyarázat

Az INSC által finanszírozott nagyszabású intézkedések

3. kép: Új védőburkolat Csernobilban

Forrás: A csernobili atomerőmű.

Az ívelt burokszerkezet az 1986-os balesetben megsérült csernobili 4. reaktor maradványait fedi le. Célja, hogy csökkentse a nem sokkal a baleset után, veszélyes körülmények között épített, meglévő szarkofág állapotromlásával és esetleges összeomlásával kapcsolatos kockázatokat. Az új védőburok 2019-ben készült el a védelmi végrehajtási terv részeként, hogy megvédje a külső környezetet a radioaktív szennyeződéstől, és a belsejében lehetővé tegye a régi szarkofág lebontását. Az ellenőrzött időszakban folyósított uniós hozzájárulás teljes összege 70,5 millió euró volt. Összességében a terv végrehajtásához kapcsolódó munkálatok – beleértve a régi szarkofág stabilizálását, az új védőburkot és a kapcsolódó tevékenységeket – 2,2 milliárd euróba kerültek (lásd: [3. ábra](#)). A munkálatokat a Csernobili Szarkofág Alap finanszírozta, amelyhez az Unió, a fő adományozó, mintegy 432 millió euróval (a teljes költség közel 20%-ával) járult hozzá.

4. kép: Kiegészített fűtőelemek száraz tárolására szolgáló létesítmény Csernobilban

Forrás: State Scientific and Technical Center for Nuclear and Radiation Safety (SSTC NRS).

A létesítmény a csernobili atomerőmű 1–3. blokkjának üzemeltetéséből származó kiegészített fűtőelemek tárolására szolgál (az utolsó blokkot 2000-ben állították le). A 21 000 kiegészített fűtőelem-köteg száraz tárolását úgy alakították ki, hogy csökkenjen a jelenleg használatban lévő nedves tároló kapcsán fennálló vízszivárgási és hűtési hibakockázat. Az új létesítmény 2021-ben készült el, és azóta folyamatosan fogadja a kiegészített fűtőelemeket tartalmazó, hengeres tartályokba csomagolt kazettákat. Az ellenőrzött időszakban folyósított uniós hozzájárulás teljes összege 19,1 millió euró volt. A projekt 1996-os kezdetétől 2024 végéig a létesítmény megépítése összesen 486 millió euróba került (lásd: [3. ábra](#)).

5. kép: A közép-ázsiai bezárt uránbányák rehabilitációja

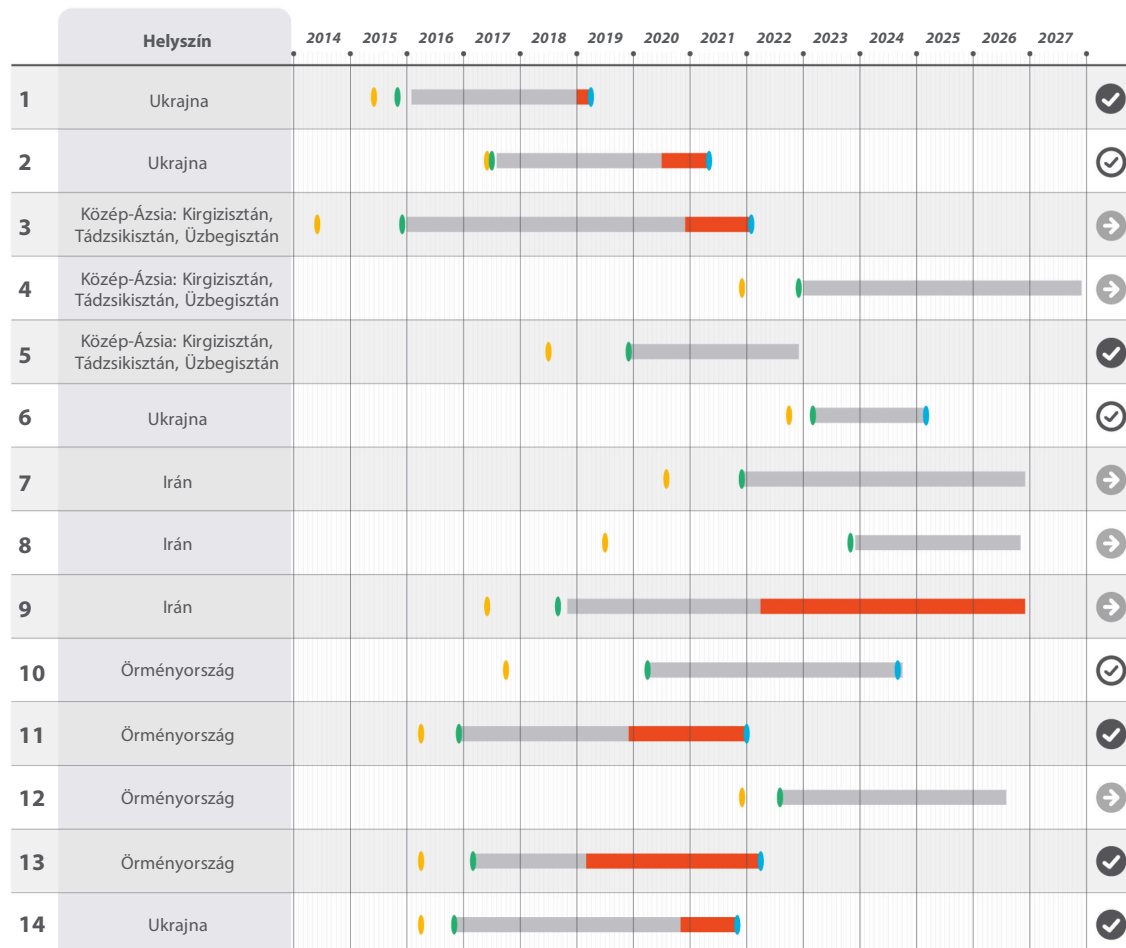
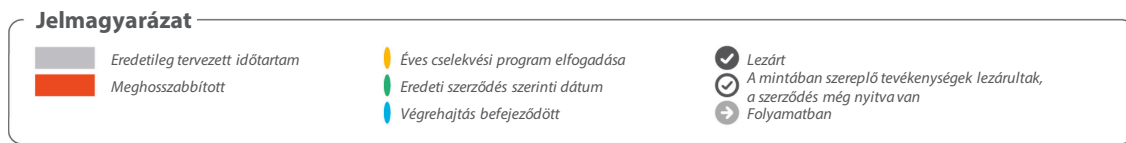
Forrás: Európai Számvevőszék.

Az Unió által társfinanszírozott ERA Kirgizisztánban, Tádzsikisztánban és Üzbegisztánban hét kiemelt bezárt uránbányában támogatja a célzott szennyezésfelszámolási tevékenységeket. A megvalósíthatósági tanulmányokon és környezeti hatásvizsgálatokon alapuló rehabilitációs munka magában foglalja a szennyezett területek lefedését vagy elkerítését, a függőleges és vízszintes bányaknák bezárását, a radioaktív zagy tározók és szemétkukák áthelyezését vagy stabilizálását, az erózió megelőzését és a nem biztonságos szennyezett szerkezetek lebontását. A szennyezett talajnak és víznek való kitettség csökkentésével az ERA célja, hogy újra biztonságossá tegye a sűrűn lakott Fergana-völgyben élő emberek életkörülményeit. A teljes uniós hozzájárulás 47,2 millió euró volt. 2025 októberében a rehabilitációs tevékenységek még folyamatban voltak (lásd: [3. ábra](#)).

A fellépések gyakran későn zárultak le, és egyes esetekben túllépték a költségvetést

38 Az általunk ellenőrzött mintában szereplő intézkedések végrehajtása gyakran késedelmet szenvedett. Összességében az INSC által finanszírozott 14 szerződés közül csak kettő teljesítette outputjait a Bizottság által aláírt eredeti szerződésekben előirányzott időkereten belül (lásd: [2. ábra](#)). Túlnyomó többségük késedelmet szenvedett, akár a teljes befejezésük időpontja tekintetében (hét eset), akár az ellenőrzés időpontjában még folyamatban lévő szerződések belső mérföldköveinek elérése tekintetében (négy eset). A késedelem 11 és 48 hónap között mozgott, öt esetben a szerződés időtartamának formális módosítására is szükség volt. Egy esetben a szerződés úgy járt le, hogy egyik fő outputja sem valósult meg, főként azért, mert nem sikerült keretmegállapodásokat kötni a részt vevő országokkal, valamint a Covid19-világjárvány hatásai miatt (lásd még: [36. bekezdés](#)).

2. ábra | Az INSC által finanszírozott intézkedések időtartama az ellenőrzött mintában

Megjegyzés: Három esetben (2., 6. és 10. projekt) bár a szerződések adminisztratív szempontból még folyamatban vannak, a mintánkban szereplő tevékenységek lezárultak.

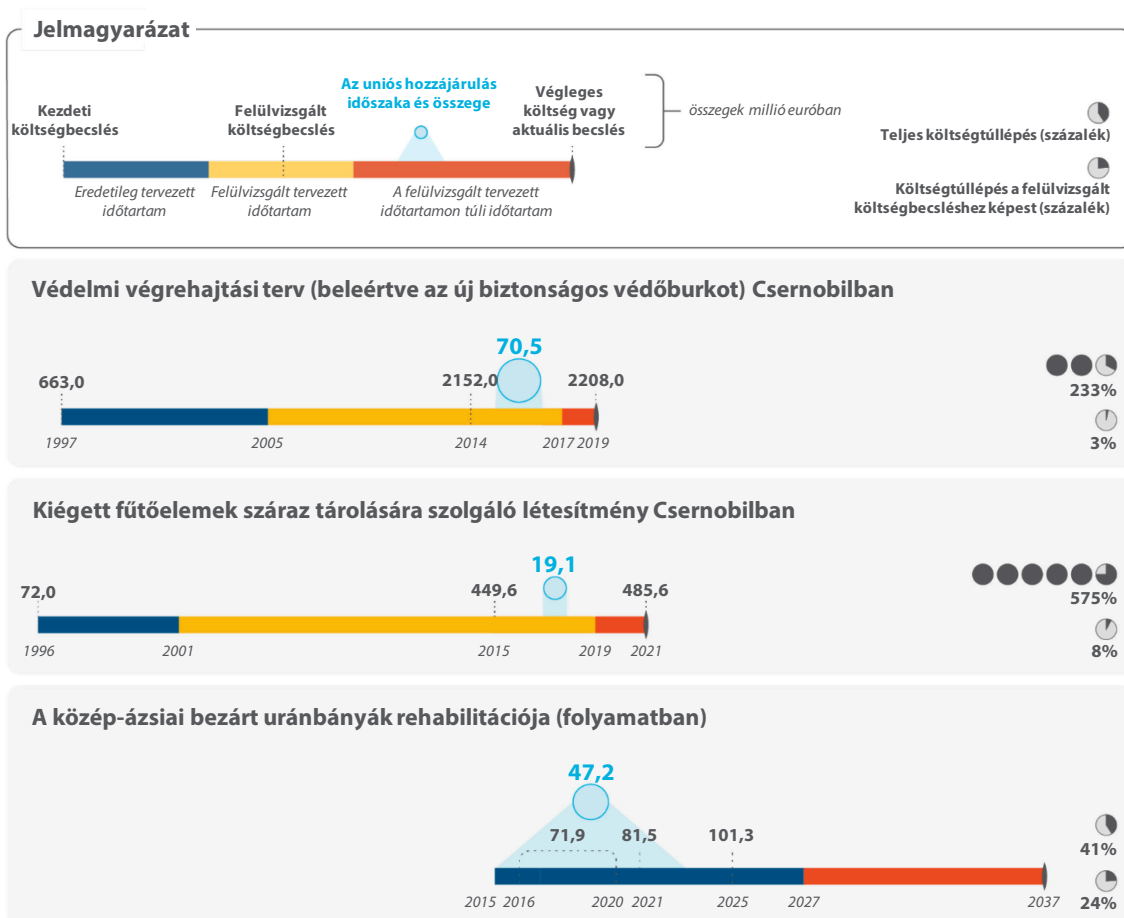
Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottság vagy végrehajtó partnerei által benyújtott szerződések és végrehajtási jelentések alapján, 2025. júniusi állapot.

39 Egyes esetekben ezt a helyzetet tovább súlyosbította, hogy a tényleges költségek meghaladták az eredeti költségvetést, bár e tekintetben az ellenőrzött mintánk nagyon heterogénnek bizonyult. Ellenőrzésünk idejéig a mintánkban szereplő 14 szerződés közül öt esetében hajtották végre a tervezett tevékenységeket. Ezekben belül megállapítottuk, hogy két esetben az outputok az eredetileg tervezett költségvetésen belül valósultak meg, míg három másik esetben ezt a költségvetést túllépték.

Az INSC által finanszírozott nagyszabású fellépések

40 Az INSC három legnagyobb fellépése (lásd: [2. háttérmagyarázat](#)) hosszú távú, több érdekelt felet tömörítő és összetett vállalkozás volt, amelyek végrehajtása elkerülhetetlenül egyedi kihívásokat támasztott. A csernobili új biztonságos védőburok a maga nemében egyedülálló építkezés volt, és a közép-ázsiai bezárt uránbányák rehabilitációja három különböző országra és hét különböző telephelyre terjedt ki. A [3. ábra](#) tanúsága szerint ezeket a fellépéseket késedelmek és jelentős összköltség-túllépések jellemezték.

3. ábra | A nagyléptékű intézkedések egyedi elemzése

Megjegyzés: Uniós hozzájárulás alatt kizárólag az INSC-ből a 2014–2024-es időszakban odaítélt vissza nem térítendő támogatások értendők. A megvalósíthatósági tanulmányokból, végrehajtási tervekből vagy támogatási megállapodásokból (amelyik rendelkezésre áll) származó kezdeti beclések. A végrehajtási jelentésekből származó időközi és végleges beclések.

Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottságtól, az EBRD-től és a bezárt uránbányákkal foglalkozó koordinációs csoporttól származó adatok alapján.

- 41** Az INSC által társfinanszírozott csernobili infrastruktúra (benne az új biztonságos védőburok és a kiégett fűtőelemek száraz tárolására szolgáló létesítmény) esetében az említett fellépések elindítása óta nőttek a költségbecslésekben szereplő összegek, elsősorban technikai és szabályozási akadályok miatt, de olyan gazdasági tényezők miatt is, mint az infláció és az árfolyamkockázatok, amelyeket végső soron az EBRD által kezelt alapok viseltek. Ezek a költségnövekedések végül finanszírozási hiányokhoz vezettek, így további hozzájárulásokra lett szükség az adományozók részéről: az uniós költségvetésből további 70 millió eurót kellett allokálni az új biztonságos védőburokra, 19,1 millió eurót pedig a kiégett fűtőelemek száraz tárolására szolgáló létesítményre. Ilyen késedelmek és költségnövekedések a fellépések végrehajtásának legvégső szakaszáig előfordultak. Az új biztonságos védőburok esetében 2014 után a vállalkozót pénzügyi ösztönzőkkel motiválták egyes kiválasztott mérföldkövek időben történő teljesítésére, ami segített csökkenteni a késedelmeket és visszafogni a költségnövekedést. A kiégett fűtőelemek száraz tárolására szolgáló létesítmény esetében nem vezettek be ilyen ösztönzőket. A Covid19-válsággal összefüggő leállások tovább súlyosbították a helyzetet, és a végkimenetel jelenleg a kedvezményezett és a vállalkozó közötti, folyamatban lévő választottbírói eljárástól függ.
- 42** A 2015-ben elindított ERA kapcsán kezdettől fogva problémát jelentett a szükséges megvalósíthatósági tanulmányok késedelmes elkészülése, amelyek csak 2016 és 2020 között váltak fokozatosan elérhetővé. Ezt súlyosbította a tartós finanszírozási hiány (lásd: [3. háttérmagyarázat](#)), valamint Üzbegisztán esetében a kedvezményezett szervezet eleinte gyenge technikai, adminisztratív és pénzügyi kapacitása.

3. háttérmagyarázat

Az ERA tartós finanszírozási hiánnyal szembesül

Közel tíz évvel az ERA elindítása után és kevesebb mint három évvel annak 2027 decemberére tervezett bezárása előtt még csak négy kisebb bányahelyszínt sikerült teljes mértékben rehabilitálni. Elemzésünk alapján a fennmaradó három nagyobb, az összköltség 86%-át kitevő bányahelyszín rehabilitációja valószínűleg nem fejeződik be 2032-ig (Kirgizisztán), illetve 2037-ig (Tádzsikisztán). Tádzsikisztán esetében – tekintettel a finanszírozási korlátokra és a szükséges beruházások nagy összegére – fennáll annak a kockázata, hogy a rehabilitáció nem valósul meg.

A 47,2 millió euró összegű (az ERA forrásainak 83%-át kitevő) uniós hozzájárulás és a más nemzetközi adományozóktól¹⁰ származó mintegy 10 millió euró összegű hozzájárulás eddig elégtelennek bizonyult az ERA összes becsült költségének fedezésére, ami miatt a rehabilitációs munkálatok késedelmesen kezdődtek meg. Ebben a tízéves időszakban (2015-től 2024-ig) a Bizottság az EBRD támogatásával egyetlen adományozói konferenciát szervezett, amelyre 2018-ban került sor.

Az ERA finanszírozási hiánya is nőtt, mivel a rehabilitáció az eredetileg tervezettnél drágábbnak bizonyul. Míg az eredeti megvalósíthatósági tanulmányok szerint a hét helyszín összesített költsége körülbelül 72 millió euró lett volna, a jelenlegi becslések szerint már 101,3 millió euróra rúg az összköltség (ez 41%-os növekedés).

A költségnövekedés egyik fő oka az volt, hogy a 2023. évi törökországi földrengés nyomán készített további tanulmányok alapján módosítani kellett a kirgizisztáni Mailuu-Suu helyszín rehabilitációs megoldását. Emellett az áremelkedéshez a külső tanácsadók által felszámított, a megvalósíthatósági tanulmányokban előirányzottakat meghaladó irányítási költségek és az infláció is hozzájárultak.

Az építési és irányítási költségek mellett az ERA-nak a végrehajtó partnernél felmerült igazgatási költségeket is fedeznie kell. Ezeket az ERA adományozói évente hagyják jóvá. 2025. augusztus 30-ig ezek 4,4 millió eurót tettek ki, ami szintén elmélyítette a rendelkezésre álló finanszírozás és a kiadások közötti szakadékot.

- 43** A költségvetési rendelet lehetővé teszi, hogy a végrehajtó partnerek javadalmazása teljesítményalapú legyen¹¹. Megállapítottuk azonban, hogy az általunk ellenőrzött megosztott irányítású szerződések esetében nem szerepeltek teljesítményösztönzők a Bizottság és végrehajtó partnerei közötti szerződéses rendelkezésekben.

¹⁰ Belgium, Litvánia, Norvégia, Spanyolország, Svájc és az Egyesült Államok.

¹¹ Az (EU, Euratom) 2018/1046 rendelet 155. cikke vagy az (EU) 2024/2509 rendelet 158. cikke.

Euratom-hitel Ukrajna nagyszabású biztonsági korszerűsítési programjához

- 44** Egy 300 millió euró összegű Euratom-hitelből finanszírozott nagyszabású ukrajnai biztonsági korszerűsítési program végrehajtása során, amely az ország valamennyi aktív atomerőművét érinti, az INSC által finanszírozott egyéb nagyszabású intézkedésekhez hasonló késedelmek és költség túllépések merültek fel. A hitelfelvevő már azelőtt kérte a program befejezési határidejének 2017-ről 2020-ra történő meghosszabbítását, hogy a Bizottság 2017-ben folyósította volna az 50 millió eurós első részletet. 2021 végéig, amikor az Euratom jóváhagyta az utolsó részlet folyósítását, az intézkedéseknek csupán 81%-a zárult le maradéktalanul. 2024. december 31-ére a készütségi arány elérte a 84%-ot, azonban a program fennmaradó részének végrehajtása még tovább késett. A hitelfelvevő várakozása szerint a munkálatok aligha fejeződnek be 2030 előtt, ugyanakkor rámutatott arra, hogy a jelenleg is tartó háború miatt lehetetlen előre jelezni a lezárás időpontját. Összességében a program becsült költsége 1,4 milliárd euróról 1,6 milliárd euróra (16%) nőtt. A programhoz való uniós hozzájárulás ugyanakkor nem lépi túl az eredeti 300 millió eurós összeget.
- 45** A késedelmeket szinte kezdettől fogva a projektirányítási struktúrák lassú kialakítása és más előfeltételek teljesítése okozta, amelyek megakadályozták az Euratomtól és az EBRD-től származó finanszírozás folyósítását. Ezt súlyosbította a hitelfelvevők korlátozott saját finanszírozása és Ukrajna villamosenergia-szükséglete, amely miatt csak korlátozottan lehetett műszaki üzemszüneteket tartani a korszerűsítések kivitelezése érdekében. 2022 óta a késedelmeket tovább súlyosbította Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja, amely jelentős következményekkel járt a program végrehajtására nézve. A zaporizzjai atomerőmű megszállása miatt fel kellett függeszteni a tervezett biztonsági korszerűsítéseket és a villamosenergia-termelést, emellett a kapcsolódó bevételek elvesztésével is számolni kellett.

A hosszú távú fenntarthatóság egyes esetekben még mindig komoly kihívást jelent

46 A 2014–2024-es időszakban Ukrajna volt az Unió nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködésének legnagyobb kedvezményezettje, 170 millió euró vissza nem térítendő támogatásban és 300 millió euró hitelben részesült. A nukleáris létesítmények Oroszország általi megszállása és a folytatódó agresszió miatt azonban e beruházások hosszú távú fenntarthatósága veszélyben van, és – amennyiben a létesítmény fizikailag hozzáférhető – továbbra is a támogatástól függ. Konkrétan a következőket állapítottuk meg:

- a) 2022 és 2024 között az INSC több mint 15 millió eurót különített el elsősorban az orosz erők által megrongált vagy eltulajdonított berendezések és létesítmények helyreállítására. Ezt a támogatást részben (7 millió euró) a [nemzetközi csernobili együttműködési alapon](#) keresztül folyósították. Ez egy másik, az EBRD által kezelt többadományozós alap, amely a csernobili atomerőmű leszerelésének támogatására irányuló eredeti célját úgy módosította, hogy az magában foglalja a nukleáris biztonság helyreállítását a zárt övezetben.
- b) 2025 februárjában a csernobili atomerőmű 4. egysége feletti, az INSC egyik nagyszabású intézkedéseként megépített új biztonságos védőburkot [dróntalálat](#) érte. A találat nyomán megrongálódott maga a tető, és tűz ütött ki, amely elpusztította a védőburkolat belső rétegeinek egy részét. Így – [amint a NAÜ megerősítette](#) – a 22 év tervezési és építési munka, valamint a védelmi végrehajtási tervbe eszközölt 2,2 milliárd euró összegű (ebből 432 millió euró uniós költségvetésből származó) beruházás dacára az új védőburok már nem felel meg a céljának, és jelentős javításokra van szükség. E javítások költségeit és finanszírozási forrásait az ukrán hatóságok az együttműködési alap támogatásával még vizsgálják.

6. kép: A csernobili új biztonságos védőburkolat sérült teteje

Forrás: A csernobili atomerőmű.

- c) A háború miatt jelentősen lelassult a kiegészítő fűtőelemeknek az ezek száraz tárolására szolgáló, újonnan épült létesítménybe történő szállítása. Az évi 2500 fűtőelemre vonatkozó eredeti célkitűzéshez képest a 2022–2024-es időszakban átlagosan kevesebb mint 630 fűtőelem átszállítására került sor. 2025 júniusában a kedvezményezettől kapott információk alapján még közel 17 000 fűtőelem (az összes 80%-a) volt a régi nedves tárolóban.
- d) Az Euratom-kölcsön hitelfelvevője mindaddig teljesítette a visszafizetési feltételeket, amelyek 2027-ig az éves kamatra korlátozódnak. Az uniós költségvetés így nem könyvelt el tényleges veszteséget. A hitelfelvevő pénzügyi helyzete azonban romlott a háború és különösen a zaporizzsjai atomerőmű elvesztése miatt, amely közvetlenül a háború kitörése előtt a vállalat villamos energiájának mintegy 44%-át termelte. A jelenleg is tartó háború miatt a hitelrészletek visszafizetési feltételeinek jövőbeli betartása a nemzetközi közösség folyamatos támogatásától függhet.

- 47** A közép-ázsiai bezárt uránbányák rehabilitációjára vonatkozó stratégiai főterv a regionális vízmegfigyelési rendszert határozza meg a rehabilitációs stratégia központi elemeként. Az e megfigyelési rendszer telepítésére irányuló INSC-fellépés időkerete azonban 2022-ben anélkül járt le, hogy annak egyik fő célkitűzését is elérték volna, a rendszer telepítésére ugyanis nem került sor. Ez rontja a rehabilitációs munkálatok fenntarthatóságát, mivel nem teszi lehetővé a határokon átnyúló szennyeződésre vonatkozó korai figyelmeztetéseket, valamint a három érintett ország közötti koordinációt és adatmegosztást. Emellett Üzbegisztánban a rehabilitált helyszínek hosszú távú fenntarthatóságáért való felelősséget csak 2025 novemberében ruházták át egy kormányzati ügynökségre, és az e feladat eredményes ellátásához szükséges mechanizmusok ekkor még kidolgozás alatt álltak. Tádzsikisztán esetében (lásd: [3. háttérmagyarázat](#)) a rehabilitációs munkálatok végrehajtásának késedelme tovább növeli és időben is kiterjeszti a határokon átnyúló szennyeződés kockázatát.
- 48** Örményországban bár a nukleáris szabályozó hatóság és az erőmű az 1990-es évek óta folyamatosan részesül uniós támogatásban, ez mindeddig nem vezetett a nemzeti szintű önfenntartás megvalósításához. Mind a szabályozó hatóság, mind az üzemeltető továbbra is tartós munkaerő-, illetve szakértelemhiánnyal küzd. Ez utóbbi az Unió, valamint a NAÜ, Németország, Oroszország és az Egyesült Államok által biztosított nemzetközi segítségnyújtásnak köszönhetően időközben csökkent. 2024 végén öt különböző, az INSC által finanszírozott fellépés volt folyamatban, összesen mintegy 12 millió euró értékben. Ezt az együttműködést kifejezetten előíranyozzák a szélesebb körű együttműködési dokumentumok, például a 2021 óta hatályban lévő EU–Örményország [átfogó és megerősített partnerségi megállapodás](#), valamint a 2024. évi reziliencia- és növekedési terv. Mindazonáltal a Bizottság nem rendelkezik átfogó megközelítéssel a meglévő atomerőmű leszerelésére vonatkozóan.
- 49** Mintánk tekintetében összességében azt állapítottuk meg, hogy az INSC-n keresztül a nukleáris biztonsági intézkedésekhez uniós támogatást nyújtó megállapodások nem tartalmaznak olyan fenntarthatósági záradékokat, amelyek előírnák a végfelhasználók számára, hogy az uniós finanszírozású outputokat (infrastruktúrát, berendezéseket vagy képzési anyagokat) legalább egy bizonyos ideig használják és tartsák fenn. Pozitívumként megjegyeztük, hogy a Bizottság általunk megvizsgált szállítási szerződése ösztönzi a fenntarthatóságot azáltal, hogy rendelkezik a pótalkatrészek első szállítmányának finanszírozásáról és a telepítés során a végfelhasználóknak nyújtandó támogatásról.

A bizottsági nyomon követés több szempontból is elégtelen

- 50** Ebben a szakaszban azt vizsgáljuk meg, hogy a Bizottság megbízható monitoringrendszert hozott-e létre az Euratom-kölcsön és az INSC-forrás felhasználásának, valamint a tevékenységei által a nukleáris biztonságra gyakorolt tényleges hatásnak a nyomon követésére.

Az Ukrajnának nyújtott hitel tekintetében a Bizottság harmadik felek által végzett nyomon követésre támaszkodik, anélkül, hogy egyértelműen meghatározták volna a szerep- és felelősségi köröket

- 51** 2013 júniusában a Bizottság jóváhagyott egy legfeljebb 300 millió euró összegű Euratom-hitelt az ukrajnai atomerőművek blokkjait érintő nagyszabású biztonsági korszerűsítési program támogatására, amelyet üzemeltetjük, az ukrán állam tulajdonában lévő Energoatom hajt végre. Ezt – az ukrán állam által nyújtott garanciával fedezett – hitelt a Bizottság azt követően bocsátotta rendelkezésre, hogy az EBRD 2013 márciusában jóváhagyott egy ugyanilyen összegű és rendeltetésű hasonló hitelt. Határozatának végrehajtása során a Bizottság 2013 augusztusában hitelkeret-megállapodást írt alá az Energoatommal (mint hitelfelvevővel), és 2017 és 2021 között négy részletben folyósította a teljes 300 millió eurós összeget. A Bizottság ezeket a kifizetéseket a következők alapján hagyta jóvá: i. a hitelfelvevő által kiadott kérelmek, amelyek megerősítik, hogy valamennyi alkalmazandó hitelfeltétel teljesült, valamint ii. az EBRD által mindkét hitelező nevében megbízott és irányított ellenőrző tanácsadó igazolásai.

- 52** Megállapítottuk azonban, hogy a hitel felhasználását a Bizottság több szempontból is elégtelenül követte nyomon. A hitelfelvevő többször is módosította az eredeti biztonsági korszerűsítési végrehajtási tervet, és bár erről tájékoztatta mindkét hitelezőt, soha nem kapta meg a Bizottság hivatalos jóváhagyását, holott a hitelkeret-megállapodás kifejezetten előírta ezt. A Bizottság azt állította, hogy az EBRD kölcsönével kapcsolatban annak fellépéseire támaszkodott (lásd: **54.** bekezdés). Emellett a teljes befejezési határidő elhalasztására irányuló négy kérelem közül (lásd még: **44–45.** bekezdés) kettőt (amelyeket 2022 óta nyújtottak be) a Bizottság szintén nem hagyott jóvá hivatalosan. A monitoringtanácsadó a hitelmegállapodás egyes feltételeinek ismételt megsértéséről számolt be, például arról, hogy a hitelfelvevő nem teljesítette maradéktalanul a biztosítással kapcsolatos előírásokat, nem bizonyította, hogy villamosenergia-bevételei fedezik a költségeit, beleértve a nukleáris biztonsággal kapcsolatos költségeket is, és nem járult hozzá a leszerelési alaphoz a 2020–2024-es időszakban. Az ilyen helyzeteket a hitelmegállapodás az Euratom-kölcsön lehetséges nemteljesítési eseményeiként írja le, ami lehetővé teszi a Bizottság számára, hogy követelje annak törlését (amennyiben még nem került folyósításra) vagy gyorsított visszafizetését. A Bizottság azonban nem szolgáltatott bizonyítékot arra vonatkozóan, hogy értékelte volna, hogy ezek a jogsértések indokolták volna-e ilyen lépések megtételét, illetve hogy törekedett volna azok megoldására.
- 53** Emellett a Bizottság a 2017–2021-es időszakban minden egyes hitelfolyósítást anélkül hagyott jóvá, hogy megerősítette volna: ezek a folyósítások a hitelfelvevőnél már felmerült és általa kifizetett költségekhez kapcsolódnak. Emiatt csökken annak bizonyossága, hogy az uniós finanszírozást kizárólag a biztonsági korszerűsítési program támogatására használták fel. A tanácsadó jelentése szerint 2021 végéig a hitelfelvevő az Euratomtól addig kapott 300 millió euróból csak 235 millió eurót költött a projektekre. Bár a hitelfelvevő a következő években fokozatosan további kiadásokat hajtott végre a projekttel kapcsolatban, 2025 júniusáig 10 millió euró még elköltetlen maradt.
- 54** Ezt a helyzetet súlyosbította, hogy a Bizottság nem vett fel hivatalos kapcsolatot az Euratom-kölcsönben jelentős szerepet játszó harmadik felekkel, elsősorban az EBRD-vel, amelyre a Bizottság végül a monitoring tekintetében támaszkodott. Ez a monitoringtanácsadóval való kapcsolatot is érintette, mivel annak tekintetében nem a Bizottság, hanem az EBRD a szerződéses partner. A Bizottság megkapta a 2018-ban lejárt eredeti monitoringszerződés másolatát. Bár a Bizottság továbbra is kapott is negyedéves monitoringjelentéseket, valamint a hitelfolyósítások jóváhagyására vonatkozó határozatait alátámasztó igazolásokat, ettől az időponttól kezdve nem volt tisztában azzal, hogy 2018 óta milyen volumennel és milyen feltételek mellett nyújtották ezeket a szolgáltatásokat.

A monitoring legtöbb esetben a nukleáris biztonság tényleges javulása helyett az outputokra összpontosít

55 Az INSC támogatási megállapodásai a Bizottság monitoringkeretének részeként jellemzően tartalmaznak egy ún. logikai keretmátrixot. Ebben a mátrixban a Bizottság és partnere megállapodik a finanszírozott fellépéssel kapcsolatos elvárásokról a célkitűzések, a konkrét outputok és az általános hatás tekintetében. A mátrix alapértékeket, célértékeket és azok megvalósításának ütemtervét tartalmazó mutatókat foglal magában. Ez egy olyan bevált gyakorlat, amely lehetővé teszi a Bizottság számára, hogy nyomon kövesse a fellépés végrehajtását, és potenciálisan értékelje és összesítse annak végeredményeit. Emellett más elemek is segítik a fellépések végrehajtásának Bizottság általi nyomon követését:

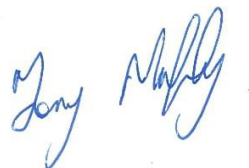
- a) a Közös Kutatóközponton belül rendelkezésre álló szakértelem felhasználása a DG INTPA támogatására a folyamatban lévő fellépések technikai monitoringjában és az eredmények értékelésében;
- b) az ún. eredményorientált monitoring (ROM) végrehajtása egyes kiválasztott fellépések esetében: ez azt jelenti, hogy a Bizottság külső vállalkozókat bíz meg a folyamatban lévő beavatkozások felülvizsgálatával, beleértve a helyszíni ellenőrzéseket is.

56 E monitoringeljárások gyakorlati végrehajtásának vizsgálata során azonban felfigyeltünk arra, hogy a logikai mátrixot a mintánkban szereplő 14 szerződés közül csak kilenc esetében használták. E kilenc eset közül hétben a mátrix az outputokra (a tervezett tevékenységek megvalósítására), nem pedig a végeredményekre (e tevékenységek hatásaira) összpontosított. Megállapítottuk továbbá, hogy a finanszírozott outputok tényleges felhasználására nem vonatkoznak szerződéses követelmények (49. bekezdés). E tényezők miatt a keret kevésbé eredményesen segíti elő annak meghatározását, hogy a fellépés ténylegesen hozzájárult-e (és ha igen, milyen mértékben) a nukleáris biztonság szintjének növeléséhez egy adott létesítményben vagy országban. Az általunk áttekintett ROM-jelentésekben a Bizottság szerződéses vállalkozói szintén megerősítik ezt az értékelést. Ugyanakkor ezek a vállalkozók bizonyos mértékig enyhítik a végeredményekre való összpontosítás hiányát azáltal, hogy az általuk felülvizsgált konkrét fellépés által elért eredményekről viszont mélyrehatóbb elemzést nyújtanak. A ROM-ot azonban nem használják szisztematikusan az INSC által finanszírozott valamennyi fellépésben: mintánkban a 14 szerződésből csak öt esetében került sor ilyen felülvizsgálatra. A Bizottság tehát nem rendelkezik olyan rendszerrel, amely átfogóan nyomon követné a támogatás eredményeit a fellépés, az eszköz, az országok vagy a régiók szintjén, és ezeket az információkat felhasználná a jövőbeli fellépések megtervezésével és sürgősségük értékelésével kapcsolatos döntéshozatalának alátámasztására.

57 Annak ellenére, hogy nem készült ilyen átfogó értékelés, megállapítottuk, hogy – amint arról a végrehajtási jelentések is beszámolnak – a mintánkban szereplő, az INSC által finanszírozott, befejezett tevékenységek esetében kézzelfogható eredmények születtek a nukleáris biztonsággal kapcsolatban. Az eredmények jellegüket tekintve sokfélék, de magukban foglalják a radioaktivitás csökkentését Csernobilban és a közép-ázsiai bezárt uránbányákban, ahol a munkálatok már befejeződtek. Ide tartozik továbbá Örményországban a stresszteszt-ajánlások végrehajtása és a nukleáris baleset esetén a környezetbe jutó radioaktív kibocsátás kockázatának csökkentése, valamint az erőmű működési engedélyének 2031-ig történő meghosszabbítása.

A jelentést 2026. január 27-i luxembourgi ülésén fogadta el a Bettina Jakobsen számvevőszéki tag elnökölte III. Kamara.

a Számvevőszék nevében

Tony Murphy
elnök

Mellékletek

I. melléklet. Az ellenőrzésről

Nukleáris biztonság

- 01** A NAÜ¹ és az Európai Unió² meghatározása szerint a nukleáris biztonság megfelelő üzemeltetési feltételek megvalósítását és a balesetek megelőzését, illetve következményeik enyhítését, ezáltal végső soron a munkavállalóknak, a lakosságnak és a környezetnek a sugárzásból származó túlzott veszélyekkel szembeni védelmét jelenti. Az alapvető biztonsági célkitűzés az emberek védelme az ionizáló sugárzás káros hatásaival szemben. Ez a nukleáris létesítményeknek, a radioaktív hulladékoknak és a radioaktív anyagok szállításának a biztonságosságát is magában foglalja³. Bár a kettő összefügg egymással, a nukleáris biztonság abban különbözik a nukleáris védelemtől, hogy az utóbbi a nukleáris vagy radioaktív anyagokkal, kapcsolódó létesítményekkel vagy tevékenységekkel kapcsolatos bűncselekmények vagy szándékosan elkövetett jogosulatlan cselekmények megelőzésére, felderítésére és az azokra való reagálásra vonatkozik.

¹ A NAÜ Nukleáris biztonsági és védelmi glosszárúma, 139–140. o.

² A nukleáris létesítmények nukleáris biztonsági közösségi keretrendszerének létrehozásáról szóló 2009/71/Euratom tanácsi irányelv 3. cikkének (2) bekezdése.

³ A NAÜ Nukleáris biztonsági és védelmi glosszárúma, 2022.

02 Számos ágazat alkalmaz nukleáris technológiákat, beleértve a mezőgazdaságot, a gyógyászatot és az űrkutatást. A nukleáris technológiák elsődleges alkalmazási területe azonban a villamosenergia- és hőtermelés. 2024-ben az atomenergia a globális energiakereslet mintegy 4,8%-át biztosította: abban az évben a termelés közel 650 exajoule-t ért el, miután az elmúlt évtizedben folyamatosan nőtt⁴. 2025 júliusában 31 ország 416 atomreaktora révén mintegy 376 gigawatt (GWe) teljes nettó beépített kapacitás állt rendelkezésre. Ugyanebben az időpontban a 27 uniós tagállamból 12-ben⁵ száz atomreaktor működött, összesen mintegy 98 GWe nettó beépített kapacitással⁶. Az Eurostat szerint 2023-ban az Unióban termelt villamos energia mintegy egyötödét (23%) atomerőművek állították elő, ami több mint kétszerese a globális szintű 9%-nak⁷. 2023 decemberében az Egyesült Nemzetek Éghajlatváltozási Keretegyezménye Felelősek 28. Konferenciáján (COP) részt vevő 25 ország – köztük 12 uniós tagállam – [nyilatkozatot](#) írt alá azzal a céllal, hogy 2050-ig megháromszorozza az atomenergia-kapacitást. A 2024. évi COP29 során [hat további ország](#) csatlakozott ehhez a vállaláshoz, így a teljes számuk 31-re emelkedett.

03 Tekintettel arra, hogy az elmúlt években – különösen Európában és Észak-Amerikában – kevés új atomreaktort építettek, a reaktorok átlagos életkora a világon mindenütt egyre nő. A világ összes működő létesítményének kétharmadát, összesen 278 reaktort 31 évvel ezelőtt vagy még régebben csatlakoztattak a hálózathoz. Ezen belül 160 reaktor működik legalább 40 éve, többségében Franciaországban, Oroszországban és az Egyesült Államokban (lásd: [1. ábra](#)).

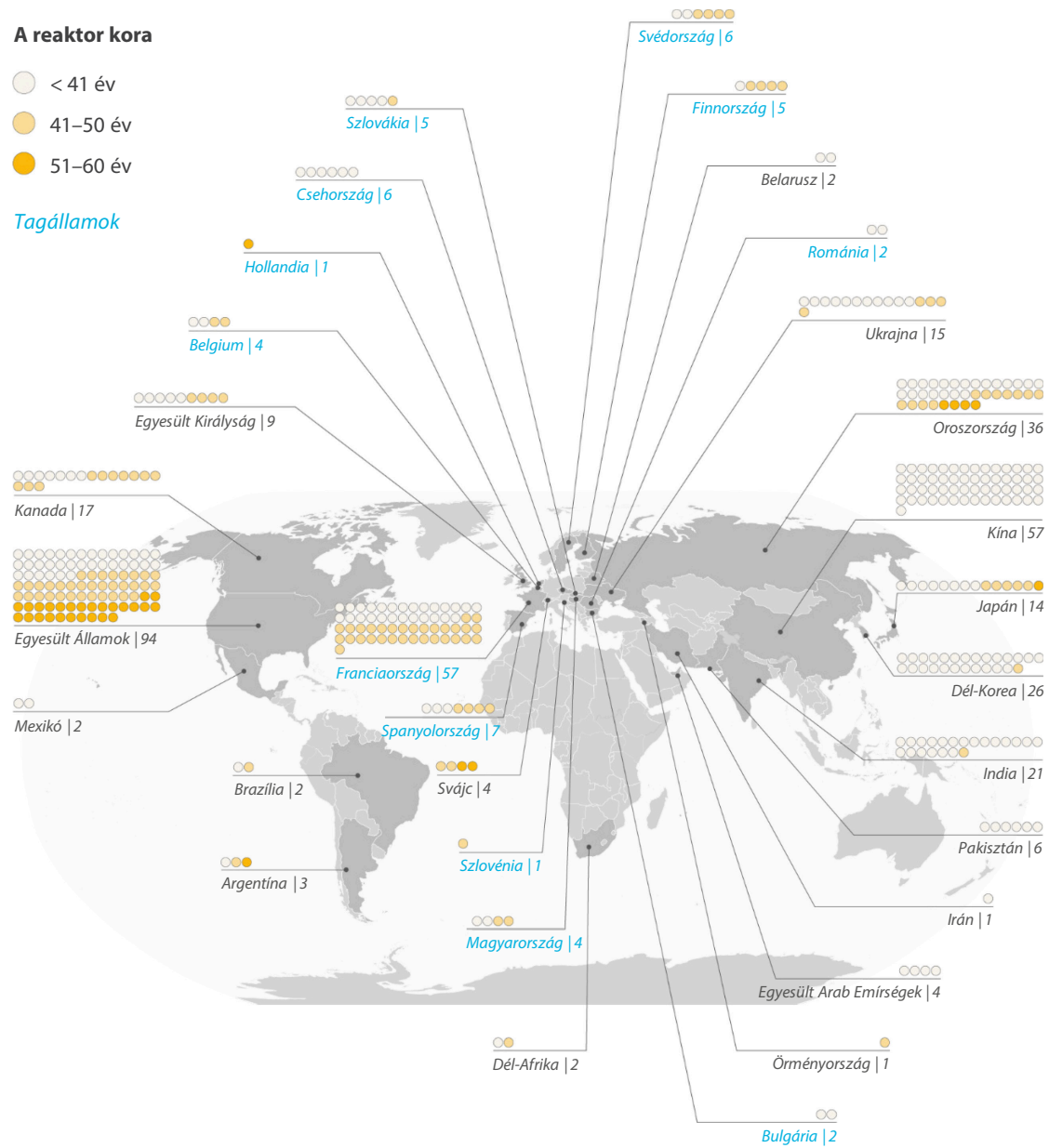
⁴ Nemzetközi Energia Ügynökség, [Global Energy Review 2025](#).

⁵ Belgium, Bulgária, Csehország, Spanyolország, Franciaország, Magyarország, Hollandia, Románia, Szlovénia, Szlovákia, Finnország és Svédország.

⁶ [A NAÜ reaktorokra vonatkozó információs rendszerének \(PRIS\) adatbázisa](#), 2025 júliusában kivonatolva.

⁷ Nemzetközi Energia Ügynökség, [Global Energy Review 2025](#).

1. ábra | A világszerte működő reaktorok száma és kora

Forrás: Európai Számvevőszék, a NAÜ „Nuclear Power Reactors in the World” referenciaadat-sorozata (2023. december) és reaktorokra vonatkozó információs rendszere (PRIS) (2025. július) alapján.

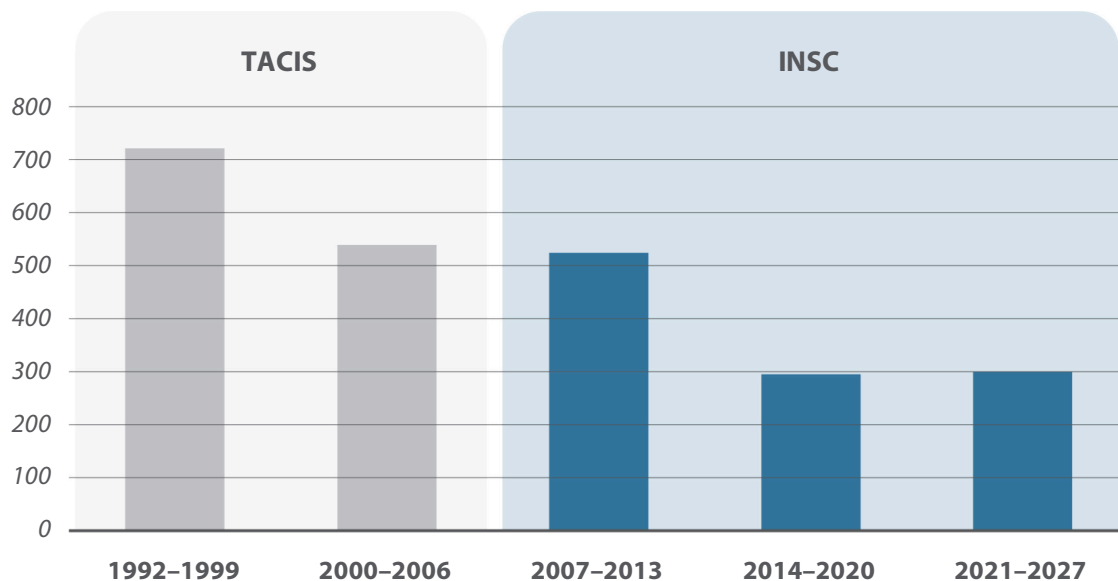
Az EU nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködési eszközei

04 A nukleáris biztonság területét érintő uniós fellépés – így a nemzetközi együttműködés is – az [Euratom-szerződésen](#) alapul. Az eredetileg 1957-ben Belgium, Németország, Franciaország, Olaszország, Luxemburg és Hollandia által aláírt megállapodáshoz azóta az Unió összes többi tagállama csatlakozott, létrehozva az Európai Atomenergia-közösséget (Euratom). Az Euratom egyazon végrehajtó szerveken osztozik az Unióval és tagállamaik is megegyeznek, amellet az Euratom-Szerződésen alapuló fellépések többségét az uniós költségvetésből finanszírozzák. Ezért e jelentés alkalmazásában az „Unió” és az „Euratom” kifejezéseket egymással felcserélhető módon használjuk.

Változó nukleáris biztonsági környezet

05 A nukleáris biztonsági helyzet sokat változott az e területen folytatott uniós együttműködés kezdete óta. Az 1986-os csernobili baleset és a Szovjetunió 1991-es összeomlása komoly aggályokat vetett fel az újonnan függetlenné vált államokban üzemeltetett nukleáris létesítmények biztonságával kapcsolatban. Ez a helyzet vezetett a Független Államok Közösségének nyújtott technikai segítségnyújtási program (TACIS) elindításához, amelynek keretében az 1992–2006-os időszakban 1260 millió eurót – évente mintegy 84 millió eurót – különítettek el a nukleáris biztonságra. Ebben az időszakban a TACIS földrajzi területén a biztonsági helyzet fokozatosan javult, különösen a csernobilihoz hasonló, a szovjet korszakból származó litvániai és ukrainai reaktorok végleges leállítása nyomán, illetve miután programokat hajtottak végre más modellek jelentős korszerűsítése érdekében. Ez lehetővé tette a Bizottság számára, hogy 2021 és 2027 között fokozatosan 300 millió euróra (évente mintegy 43 millió euróra) csökkentse az utód együttműködési programok méretét, ugyanakkor kiterjessze azok földrajzi hatókörét, amely immár az egész világra kiterjed. A [2. ábra](#) áttekintést ad a nemzetközi nukleáris biztonsághoz nyújtott vissza nem térítendő uniós támogatásról.

2. ábra | A TACIS és az INSC keretében a nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködéshez nyújtott uniós támogatások alakulása (millió euró)

Megjegyzés: A 2014–2020-as időszakban az INSC kezdeti dotációját (225 millió euró) további 70 millió euróval egészítették ki a Csernobili Szarkofág Alaphoz való hozzájárulás finanszírozására (**2. háttérmagyarázat**).

Forrás: Európai Bizottság.

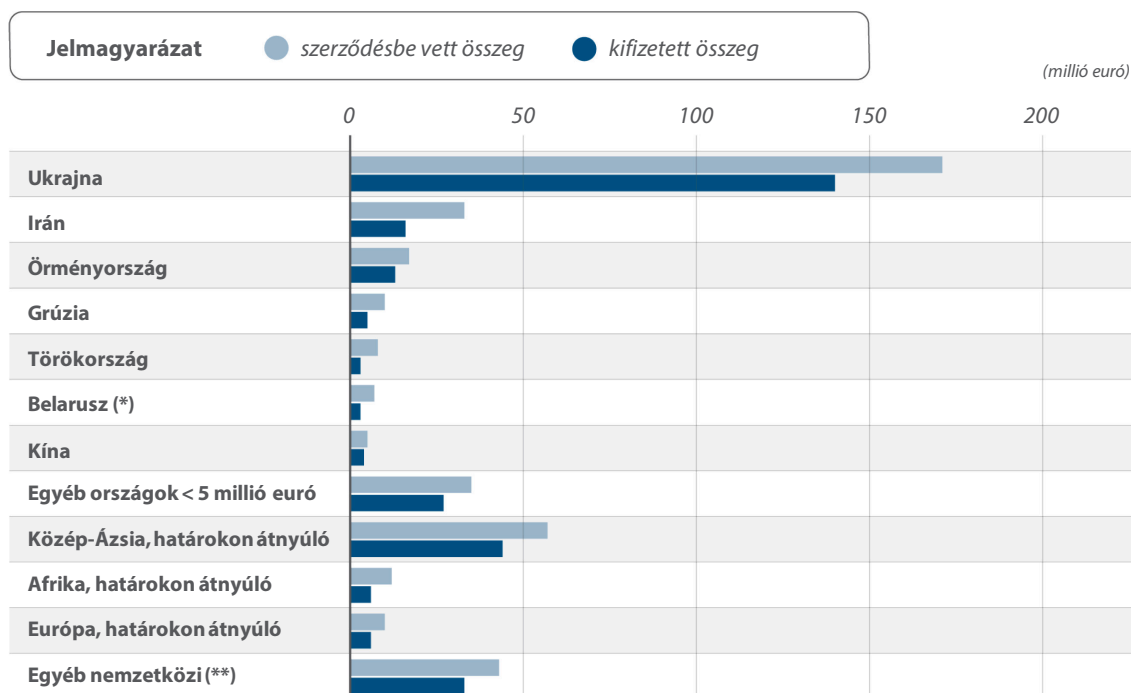
- 06** A közelmúlt fejleményei – például a 2011-es fukusimai baleset és Oroszország Ukrajna elleni, 2022 óta tartó agressziós háborúja – új kockázatokra világítottak rá, és az új technológiák, például a kis méretű moduláris reaktorok megjelenésével együtt tovább formálták a nukleáris biztonsági környezetet.

A nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködés jelenlegi finanszírozási eszközei

- 07** Az [\(Euratom\) 2021/948 tanácsi rendelet](#) létrehozta a Nemzetközi Nukleáris Biztonsági Együttműködést Támogató Európai Eszközt, amely 300 millió eurós költségvetéssel rendelkezik a 2021–2027-es időszakra. A korábbi, [2014–2020-as INSC](#) helyébe lépő új eszköz ugyanazokat a célkitűzéseket követi:
- hatékony nukleáris biztonsági és sugárvédelmi kultúra és a legmagasabb szintű nukleáris biztonsági és sugárvédelmi standardok előmozdítása, valamint a nukleáris biztonság folyamatos javítása;
 - a kiegészített fűtőelemek és a radioaktív hulladékok felelősségteljes és biztonságos kezelése, valamint a korábbi nukleáris telephelyek és létesítmények leszerelése és rehabilitációja;
 - a nukleáris anyagokra vonatkozó hatékony és eredményes biztosítékok kialakítása harmadik országokban.
- 08** Bár az uniós finanszírozású támogatást gyakran vállalkozókon keresztül nyújtják, az együttműködés végső kedvezményezettjei a partnerországok szabályozó hatóságai, a radioaktív hulladékok kezeléséért felelős nemzeti ügynökségek vagy [a nukleárisanyag-nyilvántartási és -ellenőrzési rendszerek](#) érdekelt felei. Az atomerőművek üzemeltetői is kedvezményezettjei lehetnek az uniós finanszírozású együttműködésnek, de csak az INSC-rendeletben leírt kivételes esetekben⁸.
- 09** Az INSC földrajzi hatálya globális, ugyanakkor prioritásként kezeli az [uniós tagjelölt országokat](#) és az [európai szomszédságpolitika](#) hatókörébe tartozó országokat. Újabban Ukrajna áll a középpontban, az ország a 2014–2024-es időszakban mintegy 170 millió eurót kapott: ez a teljes szerződéses összeg 42%-ának felel meg (lásd: [3. ábra](#)).

⁸ A [2014. évi INSC-rendelet](#) melléklete 1. pontjának b) alpontja; a [2021. évi INSC-rendelet](#) 13. cikke

3. ábra | A 2014–2024-es időszakban az INSC keretében szerződésbe vett és kifizetett összegek helyszínenként (millió euró)

Megjegyzés: (*) Az Ukrajna elleni 2022. évi orosz inváziót követően megszünt a Belarusszal az INSC útján folytatott együttműködés; (**) az „egyéb nemzetközi” kifejezés olyan nukleáris biztonsági intézkedésekre vonatkozó szerződésekre utal, amelyek nem rendelkeznek konkrét földrajzi hatállyal.

Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottság által 2025 júliusában közzétett szerződéses adatok alapján.

- 10** Emellett – az atomerőművek finanszírozásához való hozzájárulás céljából nyújtott Euratom-kölcsönökre vonatkozó szerződéskötésnek a Bizottság részére történő engedélyezéséről szóló **1977. évi tanácsi határozat** alapján – az Euratom és az Energoatom (az ukrajnai atomerőművek üzemeltetéséért felelős állami tulajdonú vállalat) 2013-ban hitelkeretről állapodott meg. 2017 és 2021 között a Bizottság az Euratom nevében összesen 300 millió eurót folyósított a hitelfelvevőnek létesítményei biztonságának javítása céljából. E hitel visszafizetése 2027-ben kezdődik meg. A hitel céltartalékképzését az INSC-ből finanszírozzák.

Feladat- és felelősségi körök

- 11** Az Unió és a Bizottságon belül többféle részleg vesz részt a nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködésben. A legfontosabb szerep a Nemzetközi Partnerségek Főigazgatóságáé (DG INTPA), amely (az adott földrajzi terület függvényében) a Bővítési és Keleti Szomszédsági Főigazgatósággal (DG ENEST), valamint A Közel-Kelettel, Észak-Afrikával és az Öböl-térséggel Foglalkozó Főigazgatósággal (DG MENA) együttműködve, a Közös Kutatóközpont technikai támogatásával gondoskodik az INSC éves tervezéséről és napi irányításáról. Az INSC többéves indikatív programját az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) irányítja a Bizottság támogatásával, konzultálva a partnerországokkal vagy -régiókkal, valamint az [Európai Nukleáris Biztonsági Szabályozó Hatóságok Csoportjának](#) (ENSREG) képviselőivel. Mind a többéves indikatív programot, mind az éves cselekvési terveket a tagállamok képviselői is [vizsgálják](#) az INSC-bizottságon keresztül. Az INSC végrehajtását vagy közvetlenül a DG INTPA, vagy közvetve a hozzájárulási megállapodások révén konkrét intézkedések végrehajtásával megbízott végrehajtó partnerek (pl. az [EBRD](#), a [NAÜ](#) vagy az [ukrajnai Tudományos és Technológiai Központ](#)) irányítják.
- 12** Az INSC-n túl az Ukrajnának nyújtott Euratom-hitelt eredetileg a Bizottság Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatósága hozta létre és hajtotta végre. Egy 2020. évi bizottsági határozat⁹ azonban a Költségvetési Főigazgatóságot nevezte ki az Euratom nevében végrehajtott hitelfelvételi és hitelnyújtási műveletekért – és ezáltal e hitel felügyeletéért is – felelős vezető szolgálattá.
- 13** Bár a Bizottság Energiaügyi Főigazgatósága (DG ENER) nem tölt be vezető szerepet a nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködés uniós finanszírozási eszközeinek irányításában, ez a szolgálat koordinálja az Euratom-Szerződés végrehajtását, támogatja a DG INTPA INSC-re vonatkozó éves tervezését, és kétoldalú megállapodásokat köt a partnerországokkal. Ezek a megállapodások többek között az atomerőművekben végzett, az Energiaügyi Főigazgatóság által támogatott önkéntes stressztesztekre is irányulnak, amelyeket az ENSREG segítségével hajtanak végre, és amelyek jogosultak az INSC-ből való finanszírozásra.

⁹ C(2020) 796.

Az ellenőrzés hatóköre és módszere

- 14** Az atomenergia kiemelt helyen szerepel a közéleti és a politikai napirenden – részben mert alacsony szén-dioxid-kibocsátású megoldást kínál az egyre növekvő globális energiakeresletre, részben ugyanakkor a múltbeli balesetek és újabban Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja által kiváltott biztonsági aggályok miatt. A [Tanács a közelmúltban megismételte](#), hogy – regionálisan, az EU határainak közvetlen közelében és globálisan – a továbbiakban is támogatni kell a nukleáris biztonságra, a környezetre és az átláthatóságra vonatkozó legszigorúbb előírásokat.
- 15** A Számvevőszék régebben már jelentős ellenőrzési munkát végzett a nukleáris területen, amely a [nukleáris biztonságra](#) és az uniós tagállamokban található [reaktorok leszerelésére](#) összpontosított. Jelen ellenőrzésünk során azt vizsgáltuk meg, hogy a Bizottság eredményesen növelte-e a nukleáris biztonságot a nem uniós országokban. Nevezetesen a következőket vizsgáltuk:
- a) a Bizottság az EKSZ-szel együtt átfogó stratégiai keretet dolgozott-e ki és hozott-e létre az Unió által a nukleáris biztonság területén folytatott nemzetközi együttműködéshez;
 - b) a Bizottság megfelelően indokolta-e az INSC-fellépésekhez nyújtott uniós pénzügyi támogatás elosztását és az Euratom-kölcsön folyósítását;
 - c) az uniós finanszírozású nukleáris biztonsági intézkedések időben és a költségvetés keretein belül valósították-e meg outputjaikat, valamint kézzelfogható és fenntartható eredményeket értek-e el;
 - d) a Bizottság megbízható monitoringrendszert hozott-e létre az INSC-fellépések végrehajtásának és hatásának nyomon követésére.
- 16** Az ellenőrzés az INSC 2014–2020-as és 2021–2024-es időszakban szerződésbe vett kiadásaira terjedt ki, amelyekből egy 14 szerződésből álló mintát választottunk ki lényegességük alapján, ügyelve a megfelelő lefedettségre a különböző irányítási módok, az intézkedések hatóköre (szakértelem nyújtása, illetve a biztonsággal kapcsolatos berendezések, infrastruktúra és rehabilitációs munkálatok biztosítása), a végrehajtási státusz és a földrajzi területek tekintetében. A mintában szereplő, Örményországban, Közép-Ázsiában, Iránban és Ukrajnában végrehajtott fellépésekre vonatkozó szerződések jegyzékét a [II. melléklet](#) tartalmazza. Ellenőrzésünk az Ukrajnának nyújtott, jelenleg kintlévő egyetlen Euratom-hitelre is kiterjedt (lásd: [10.](#) bekezdés). Nem vizsgáltuk ugyanakkor az elsősorban a nukleáris védelemmel kapcsolatos uniós kiadásokat, mivel a bűncselekmények vagy a szándékos cselekmények esetében sajátos kockázatok, kontrollkeretek és különálló uniós finanszírozási eszközök léteznek.

- 17** Elemeztük az INSC és az Euratom-hiteleszköz létrehozásával kapcsolatos bizottsági és EKSZ-dokumentumokat, valamint a mintában szereplő szerződések dokumentációját. Interjúkat készítettünk a Bizottságnak és az EKSZ-nek az INSC és az Euratom-hiteleszköz programozásában és irányításában részt vevő munkatársaival, valamint kiválasztott végrehajtó partnerekkel, nemzeti hatóságokkal és kedvezményezettekkel. Elvégeztük a mintánkban szereplő valamennyi szerződés aktáinak dokumentumalapú ellenőrzését, emellett helyszíni látogatásokat is tettünk azokban a partnerországokban, ahol az INSC-támogatás fizikai munkálatokra irányult, nevezetesen Örményországban és Üzbegisztánban. Mivel még mindig folyt Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja, az Ukrajnában végrehajtott fellépések kapcsán tervezett helyszíni ellenőrzésünk helyett videokonferenciákat szerveztünk a legfontosabb érdekelt felekkel.
- 18** Ellenőrzési módszertanunk megfelel a [Legfőbb Ellenőrző Intézmények Nemzetközi Szervezete \(INTOSAI\)](#) által kiadott nemzetközi könyvvizsgálati standardoknak.

II. melléklet. A mintánkba beemelt szerződések listája

	Szerződés típusa	Fő tevékenység jellege	Helyszín	MFF	● Eredeti szerződéses összeg ● Szerződéses összeg 2024 végén	(millió euró)
1	Hatáskör-átruházási megállapodás	Infrastrukturális munkák	Ukrajna	2014–2020	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="width: 30%; height: 10px; background-color: #4F81BD; margin-right: 5px;"></div> <div style="width: 70%; height: 10px; background-color: #004A87; margin-right: 5px;"></div> </div>	30,0 70,0
2	Hatáskör-átruházási megállapodás	Infrastrukturális munkák	Ukrajna	2014–2020	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="width: 50%; height: 10px; background-color: #4F81BD; margin-right: 5px;"></div> <div style="width: 50%; height: 10px; background-color: #004A87; margin-right: 5px;"></div> </div>	19,1 19,1
3	Hatáskör-átruházási megállapodás	Rehabilitációs munkák	Közép-Ázsia: Kirgizisztán, Tádzsikisztán, Üzbegisztán	2014–2020	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="width: 45%; height: 10px; background-color: #4F81BD; margin-right: 5px;"></div> <div style="width: 55%; height: 10px; background-color: #004A87; margin-right: 5px;"></div> </div>	16,5 37,0
4	Hozzájárulási megállapodás	Rehabilitációs munkák	Közép-Ázsia: Kirgizisztán, Tádzsikisztán, Üzbegisztán	2021–2027	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="width: 50%; height: 10px; background-color: #4F81BD; margin-right: 5px;"></div> <div style="width: 50%; height: 10px; background-color: #004A87; margin-right: 5px;"></div> </div>	10,3 10,3
5	Hozzájárulási megállapodás	Rehabilitációs munkák	Közép-Ázsia: Kirgizisztán, Tádzsikisztán, Üzbegisztán	2014–2020	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="width: 30%; height: 10px; background-color: #4F81BD; margin-right: 5px;"></div> <div style="width: 70%; height: 10px; background-color: #004A87; margin-right: 5px;"></div> </div>	3,0 3,0
6	Hozzájárulási megállapodás	Berendezések és nyomon követés	Ukrajna	2021–2027	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="width: 50%; height: 10px; background-color: #4F81BD; margin-right: 5px;"></div> <div style="width: 50%; height: 10px; background-color: #004A87; margin-right: 5px;"></div> </div>	3,4 3,4
7	Hozzájárulási megállapodás	Felszerelések	Irán	2014–2020	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="width: 50%; height: 10px; background-color: #4F81BD; margin-right: 5px;"></div> <div style="width: 50%; height: 10px; background-color: #004A87; margin-right: 5px;"></div> </div>	5,0 5,0
8	Árubeszerzésre irányuló szerződés	Felszerelések	Irán	2014–2020	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="width: 50%; height: 10px; background-color: #4F81BD; margin-right: 5px;"></div> <div style="width: 50%; height: 10px; background-color: #004A87; margin-right: 5px;"></div> </div>	6,6 6,6
9	Szolgáltatási szerződés	Tanácsadói szolgáltatások	Irán	2014–2020	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="width: 50%; height: 10px; background-color: #4F81BD; margin-right: 5px;"></div> <div style="width: 50%; height: 10px; background-color: #004A87; margin-right: 5px;"></div> </div>	3,9 3,9
10	Szolgáltatási szerződés	Tanácsadói szolgáltatások	Örményország	2014–2020	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="width: 50%; height: 10px; background-color: #4F81BD; margin-right: 5px;"></div> <div style="width: 50%; height: 10px; background-color: #004A87; margin-right: 5px;"></div> </div>	4,0 4,0
11	Szolgáltatási szerződés	Tanácsadói szolgáltatások	Örményország	2014–2020	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="width: 50%; height: 10px; background-color: #4F81BD; margin-right: 5px;"></div> <div style="width: 50%; height: 10px; background-color: #004A87; margin-right: 5px;"></div> </div>	2,2 2,2
12	Szolgáltatási szerződés	Tanácsadói szolgáltatások	Örményország	2021–2027	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="width: 50%; height: 10px; background-color: #4F81BD; margin-right: 5px;"></div> <div style="width: 50%; height: 10px; background-color: #004A87; margin-right: 5px;"></div> </div>	2,0 2,0
13	Szolgáltatási szerződés	Tanácsadói szolgáltatások	Örményország	2014–2020	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="width: 30%; height: 10px; background-color: #4F81BD; margin-right: 5px;"></div> <div style="width: 70%; height: 10px; background-color: #004A87; margin-right: 5px;"></div> </div>	1,2 1,8
14	Hatáskör-átruházási megállapodás	Rehabilitációs munkák	Ukrajna	2014–2020	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="width: 30%; height: 10px; background-color: #4F81BD; margin-right: 5px;"></div> <div style="width: 70%; height: 10px; background-color: #004A87; margin-right: 5px;"></div> </div>	3,5 3,5

Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottság által közzétett, 2025. július 10-én kivetatott, az INSC szerződéseire vonatkozó adatok alapján.

Rövidítések

Rövidítés	Meghatározás/magyarázat
COP	Az Egyesült Nemzetek Éghajlatváltozási Keretegyezménye Felelősek Konferenciája
DG INTPA	A Nemzetközi Partnerségek Főigazgatósága
DG ECHO	Az Európai Polgári Védelem és Humanitárius Segítségnyújtási Műveletek Főigazgatósága
DG ENEST	Bővítési és Keleti Szomszédsági Főigazgatóság
DG MENA	A Közel-Kelettel, Észak-Afrikával és az Öböl-térséggel Foglalkozó Főigazgatóság
DG RTD	Kutatási és Innovációs Főigazgatóság
EBRD	Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank
EKSZ	Európai Külügyi Szolgálat
ENSREG	Az Európai Nukleáris Biztonsági Szabályozó Hatóságok Csoportja
ERA	Közép-ázsiai környezetvédelmi rehabilitációs számla
INSC	A 237/2014/Euratom tanácsi rendelettel, illetve az (Euratom) 2021/948 tanácsi rendelettel létrehozott Nukleáris Biztonsági Együtműködési Eszköz
JCPOA	Átfogó közös cselekvési terv
NAÜ	Nemzetközi Atomenergia-ügynökség
ROM	Eredményorientált monitoring
TACIS	Technikai segítségnyújtás a Független Államok Közösségének

Glosszárium

Terminus	Meghatározás/magyarázat
Díjalapú szerződések	Olyan szerződéses megállapodások, amelyekben a szolgáltatásokat a ténylegesen ledolgozott idő alapján fizetik ki.
Eredmény	Az egyes projektek vagy programok teljesítését követő azonnali hatás, mint például egy tanfolyam résztvevőinek javuló foglalkoztathatósága, vagy egy hely jobb elérhetősége egy új út megépülése után.
Eredményesség	Az, hogy a tevékenységek révén milyen mértékben sikerül megvalósítani a kitűzött célokat.
Európai Külügyi Szolgálat	Az Unió kül- és biztonságpolitikáért felelős diplomáciai szolgálata.
Fenntarthatóság	Az uniós finanszírozás képessége arra, hogy a megszűnése után is hatást fejtessen ki.
G7	A G7-csoport hét ország (Kanada, Franciaország, Németország, Olaszország, Japán, az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok) és az EU informális csoportosulása. Tagjai évente találkoznak a G7-csúcstalálkozón, hogy megvitassák a globális gazdasági és geopolitikai kérdéseket.
Gondos pénzgazdálkodás	A forrásoknak a gazdaságosság, hatékonyság és eredményesség elvével összhangban történő kezelése.
Hatás	A végrehajtott projekt vagy program szélesebb körű hosszú távú következményei, például a lakosság egésze számára biztosított társadalmi-gazdasági előnyök.
Hatékonyság	Az igénybe vett erőforrások, a végzett tevékenységek és a célkitűzések megvalósítása közötti legkedvezőbb viszony.
Hozzájárulási megállapodás	A Bizottság és egy olyan szervezet közötti megállapodás, amely közvetett irányítás alatt álló tevékenységet hajt végre, és amely bizonyította, hogy képes a Bizottsággal azonos szinten kezelni pénzforrásokat.
Kedvezményezett	Az uniós költségvetésből projekt vagy program végrehajtása céljából vissza nem térítendő támogatásban vagy kölcsönben részesülő természetes vagy jogi személy.
Kisméretű moduláris reaktor	A kisméretű moduláris reaktorok (SMR) fejlett atomreaktorok, amelyek egységenként legfeljebb 300 megawatt villamos teljesítménnyel rendelkeznek, ami a hagyományos atomreaktorok termelőkapacitásának mintegy egyharmadát teszi ki.
Közép-ázsiai környezetvédelmi rehabilitációs számla	Az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank által irányított, a szovjet korszak közép-ázsiai uránbányáiból származó maradék mérgező és radioaktív hulladék jelentette környezeti és egészségügyi kockázatok kezelésére szolgáló többadományozós alap.

Közvetett irányítás	Az uniós költségvetés végrehajtásának olyan módja, amikor a Bizottság más jogalanyokat (például nem uniós országokat vagy nemzetközi szervezeteket) bíz meg végrehajtási feladatokkal.
Megvalósíthatósági tanulmány	Annak értékelése, hogy egy javasolt módszer, terv vagy munka lehetséges vagy észszerű-e.
Mérföldkő	Egy konkrét célkitűzés teljesítése felé vezető úton, egy előre meghatározott időpontig elérendő köztes cél.
Monitoring	Valamely célkitűzés elérése felé tett előrehaladás szisztematikus megfigyelése és ellenőrzése, részben mutatók segítségével.
Mutató	A teljesítmény valamely aspektusának mérésére vagy értékelésére használt információ.
Nemteljesítés	Kötelezettség teljesítésének – például egy kölcsön szerződéses feltételek szerinti visszafizetésének – elmulasztása.
Output	Egy projekt által létrehozott vagy elért eredmény, például egy képzés lebonyolítása vagy egy út megépítése.
Program	Konkrét uniós szakpolitikai célok elérésének eszköze, általában társfinanszírozott projektek révén.
Rehabilitáció	A szárazföldi területek meglévő szennyeződéséből eredő sugárterhelés csökkentése érdekében, magára a szennyeződésre (a forrásra) vagy a humán expozíciós útvonalakra alkalmazott fellépések révén végrehajtható intézkedés.
Teljesítmény	Azt méri, hogy egy uniós finanszírozású intézkedés, projekt vagy program milyen mértékben teljesítette céljait és mennyire értékarányos.
Végeredmény	Egy projekt által előidézett azonnali vagy hosszabb távú, szándékolt vagy nem szándékolt változás, például az abból adódó előnyök, hogy a munkavállalók jobb képzésben részesülnek.
Vissza nem térítendő támogatás	Valamely támogatható projekt vagy program kapcsán egy kedvezményezett által ténylegesen viselt költségekhez nyújtott uniós költségvetési támogatás, amelyet rendszerint nem kell visszafizetni.

A Bizottság és az Európai Külügyi Szolgálat válaszai

<https://www.eca.europa.eu/hu/publications/SR-2026-08>

Időrendi áttekintés

<https://www.eca.europa.eu/hu/publications/SR-2026-08>

Ellenőrző csoport

Az Európai Számvevőszék különjelentései ismertetik az uniós szakpolitikákra és programokra, illetve az egyes költségvetési területek irányításával kapcsolatos témákra vonatkozó ellenőrzéseinek eredményeit. Hogy ellenőrzési munkája maximális hatást érjen el, témái megválasztásakor és feladatai megtervezésekor a Számvevőszék figyelembe veszi a teljesítmény-, illetve megfelelőségi kockázatokat, az érintett bevétel vagy kiadás nagyságát, a várható fejleményeket, valamint a politikai jelentőséget és a nagyközönség érdeklődését.

Ezt a teljesítmény-ellenőrzést a külső fellépések, biztonságpolitika és jogérvényesülés kiadási területeiért felelős, Bettina Jakobsen számvevőszéki tag elnökölte III. Kamara végezte. Az ellenőrzést Marek Opiola számvevőszéki tag vezette kabinetje és az ellenőrzési csoport támogatásával. A nyelvi és grafikai támogatást a Számvevőszék más szervezeti egységei biztosították.

SZERZŐI JOGOK

© Európai Unió, 2026

Az Európai Számvevőszék dokumentumainak felhasználását a nyíltadat-politikáról és a dokumentumok további felhasználásáról szóló [6–2019. sz. számvevőszéki határozat](#) szabályozza.

Ellenkező rendelkezés (pl. egyedi szerzői jogi nyilatkozatokban foglaltak) hiányában az Európai Unió tulajdonában lévő számvevőszéki tartalmak a [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licenc](#) alá tartoznak. Ezért főszabály szerint a további felhasználás a forrás és a változtatások megfelelő feltüntetésével megengedett. A Számvevőszéktől származó tartalmak további felhasználásakor azok eredeti értelme és mondanivalója nem torzulhat. A Számvevőszék nem vonható felelősségre a továbbfelhasználás esetleges következményeiért.

Ha az adott tartalomban azonosítható magánszemélyek is érintettek (például ha egy kép a Számvevőszék munkatársait ábrázolja vagy harmadik fél is szerepel a források között), adott esetben további engedélyt is be kell szerezni.

Amennyiben ez megtörtént, akkor a vonatkozó engedély érvényteleníti a fenti általános érvényű engedélyt, és az abban foglalt, egyértelműen meghatározott felhasználási korlátozások érvényesek.

Az olyan tartalmak felhasználásához vagy reprodukálásához, amelyek nem az Európai Unió tulajdonát képezik, adott esetben közvetlenül a szerzői jog tulajdonosától kell engedélyt kérni.

Borítófotó: © Fotokon – stock.adobe.com.

1. és 2. kép: © Az örmény atomerőmű. Minden jog fenntartva.

3. és 6. kép: © A csernobili atomerőmű. Minden jog fenntartva.

4. kép: © State Scientific and Technical Center for Nuclear and Radiation Safety (SSTC NRS). Minden jog fenntartva.

Az iparjogvédelem alatt álló szoftverek és dokumentumok – pl. szabadalmak, márkajelzések, bejegyzett formatervezési minták, logók és nevek – nem tartoznak a Számvevőszék továbbfelhasználási politikájának hatókörébe.

Az Európai Uniónak az europa.eu címtartomány alá tartozó intézményi weboldalai külső oldalakra mutató hivatkozásokat is tartalmaznak. Ezek nem tartoznak a Számvevőszék hatáskörébe, ezért ajánlott elolvasni az ott közzétett adatvédelmi és szerzői jogi rendelkezéseket.

Az Európai Számvevőszék logójának használata

Az Európai Számvevőszék logója kizárólag a Számvevőszék előzetes hozzájárulásával használható fel.

HTML	ISBN 978-92-849-6599-1	ISSN 1977-5733	doi:10.2865/8510337	QJ-01-26-003-HU-Q
PDF	ISBN 978-92-849-6600-4	ISSN 1977-5733	doi:10.2865/4402799	QJ-01-26-003-HU-N

IDÉZÉS MÓDJA

Az Európai Számvevőszék [08/2026. sz. különjelentése](#): „Nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködés: A Bizottság továbbra is fontos globális szereplő, de hiányzik az átfogó stratégia és a megbízható nyomon követés”, az Európai Unió Kiadóhivatala, 2026.

Megvizsgáltuk, hogy a Bizottság az Európai Külügyi Szolgálattal együtt eredményesen javította-e a nem uniós országok nukleáris biztonságát. Összességében arra a következtetésre jutottunk, hogy a Bizottság továbbra is fontos szereplője a nemzetközi nukleáris biztonsági együttműködésnek, mivel számos különböző – esetenként nagyléptékű és összetett – intézkedés végrehajtásában segített. Ezek az eredmények azonban gyakran csak később valósultak meg és néha magasabb költségekkel jártak az eredetileg tervezettnél. Az esetek egy részében még mindig komoly kihívást jelent a hosszú távú fenntarthatóság. A Bizottság munkájának eredményességét azonban gyengíti, hogy nincs átfogó és naprakész stratégia, hogy a pályázatokat nem rangsorolják megbízhatóan, valamint hogy nem megfelelő a finanszírozott intézkedések nyomon követése. Mindezek kezelésére ajánlásokat terjesztettünk elő.

A Számvevőszék különjelentése az EUMSZ 287. cikke (4) bekezdésének második albekezdése alapján.

EURÓPAI
SZÁMVEVŐSZÉK

Az Európai Unió
Kiadóhivatala

EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Telefon: +352 4398-1

Megkeresés: eca.europa.eu/hu/contact

Weboldal: eca.europa.eu

Közösségi média: @EUauditors